

Chambre des Représentants

SESSION 1968-1969

19 JUIN 1969

PROJET DE LOI

portant approbation de la Convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales, et du Protocole annexe, signés à Bruxelles le 29 février 1968.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

La Convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales qui est soumise à votre approbation a été signée à Bruxelles le 29 février 1968.

Elle a été conclue entre les six pays des Communautés européennes sur base de l'article 220 du Traité de Rome qui dispose, notamment, que « les États membres engageront entre eux, en tant que de besoin, des négociations en vue d'assurer en faveur de leurs ressortissants : la reconnaissance mutuelle des sociétés au sens de l'article 58, alinéa 2, le maintien de la personnalité juridique en cas de transfert du siège de pays à pays et la possibilité de fusion de sociétés relevant de législations nationales différentes. »

La présente convention ne constitue donc que le premier panneau d'un tryptique qui comprendra en outre une convention sur le transfert du siège social des sociétés à l'intérieur de la Communauté et une convention sur les fusions internationales entre sociétés relevant des législations des États membres de la Communauté. Les travaux des experts gouvernementaux relatifs à cette dernière convention ont atteint, à l'heure actuelle, un degré d'avancement très satisfaisant.

C'est le même groupe d'experts, présidé par M. Berthold Goldman, professeur à la faculté de droit et des sciences économiques de Paris, qui a élaboré la convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales. Le professeur Goldman a rédigé un rapport explicatif de la

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1968-1969

19 JUNI 1969

WETSONTWERP

houdende goedkeuring van het Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen en van het bijgevoegd Protocol, ondertekend te Brussel op 29 februari 1968.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen, dat aan Uw goedkeuring wordt onderworpen, werd op 29 februari 1968 te Brussel ondertekend.

Het werd onder de zes landen van de Europese Gemeenschappen gesloten op grond van artikel 220 van het Verdrag van Rome dat onder meer bepaalt : « de Lid-Staten treden, voor zover nodig, met elkaar in onderhandeling ter verzekering, voor hun onderdanen, van : de onderlinge erkenning van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 58, de handhaving van de rechtspersoonlijkheid in geval van verplaatsing van de zetel van het ene land naar het andere en de mogelijkheid tot fusie van vennootschappen die onder verschillende nationale wetgevingen ressorteren ».

Dit verdrag is dus slechts het eerste luik van een triptiek die voorts nog zal omvatten : een verdrag betreffende de verplaatsing van de zetel van de vennootschappen binnen de Gemeenschap en een verdrag betreffende de internationale fusie van vennootschappen die vallen onder de wetgeving van de Lid-Staten van de Gemeenschap. De werkzaamheden van de regeringsdeskundigen met betrekking tot dit laatste verdrag zijn thans op zeer bevredigende wijze gevorderd.

Dezelfde groep deskundigen heeft onder het voorzitterschap van de heer Berthold Goldman, professor aan de Faculté de droit et des sciences économiques te Parijs, ook het verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen uitgewerkt. Professor Gold-

présente convention qui a été soumis au Conseil des Communautés européennes.

Ce rapport expose, en son introduction, la portée générale de la Convention. Cette introduction est suivie d'une analyse très précise des diverses dispositions de la Convention.

Le rapport du professeur Goldman étant reproduit en annexe au présent exposé des motifs, celui-ci se limitera à quelques aspects particuliers de la convention.

* * *

Ainsi qu'il vient d'être dit, la présente Convention trouve son origine dans le Traité de Rome. En effet, ce traité a posé, dans l'article 58, le principe de l'assimilation des sociétés et personnes morales relevant des Etats membres aux personnes physiques, quant à la suppression progressive des restrictions à la liberté d'établissement.

Mais il est apparu nécessaire, pour donner son plein effet à ce principe, de consolider et d'unifier les règles relatives à la reconnaissance des sociétés et personnes morales. Tel est l'objet de l'article 220 du Traité de Rome qui impose notamment, aux six pays membres des Communautés européennes, de conclure une convention à cet effet.

On constatera, par ailleurs, qu'en ce qui concerne la Belgique il s'agit essentiellement d'une « consolidation », notre pays connaissant, au plan du droit interne, un régime extrêmement libéral en ce qui concerne la reconnaissance des sociétés et personnes morales étrangères.

On peut dire en effet que, comparativement au droit belge interne et actuel en la matière, la principale innovation apportée par cette Convention, réside dans l'élaboration d'une notion d'ordre public plus restreinte. On a estimé, en effet, que dans les rapports entre les six pays de la C. E. E., on pouvait s'engager dans cette voie. D'une part, le domaine d'intervention de l'ordre public, que pourrait invoquer l'Etat où la reconnaissance est invoquée pour refuser celle-ci, se limite à l'objet, au but et à l'activité effectivement exercée par la société, à l'exclusion donc des règles relatives à la formation et au fonctionnement de la société. D'autre part, le contenu de l'ordre public est circonscrit aux principes et aux règles que l'Etat considère comme d'ordre public « au sens du droit international privé. » Ce contenu est évidemment plus restreint que la notion de droit public interne.

* * *

Les articles 3, 4 et 12, alinéa 2, ouvrent à chacun des Etats contractants la possibilité de rendre ou non applicables, en ce qui le concerne, les dispositions de la convention contenues dans ces articles. Ces facultés s'exercent par une déclaration faite par l'Etat contractant aux conditions prévues à l'article 15 de la Convention.

Si la Belgique usait de la faculté prévue par l'article 3, la conséquence en serait de créer un régime juridique de reconnaissance des sociétés et personnes morales moins favorable que celui du droit belge en vigueur. En effet, cet article 3 autorise à ne pas reconnaître les sociétés ou personnes morales dont le siège réel se trouve hors des territoires auxquels s'applique la présente Convention, si ces sociétés ou personnes morales n'ont pas de lien sérieux avec l'économie de l'un de ces territoires.

Quant à l'article 12, alinéa 2, il n'intéresse que Surinam et les Antilles néerlandaises dont les relations internationales sont assurées par les Pays-Bas.

En revanche, il s'impose que la Belgique fasse la déclaration prévue par l'article 4 de la Convention.

man heeft bij dit verdrag een verklarend rapport opgesteld dat aan de Raad van de Europese Gemeenschappen is voorgelegd.

In de inleiding van dat rapport wordt de algemene draagwijdte van het Verdrag uiteengezet. Zij wordt gevolgd door een nauwkeurige ontleding van de verscheidene bepalingen van het verdrag.

Daar het rapport Goldman als bijlage aan deze memorie van toelichting is toegevoegd, zal hier slechts over enkele bijzondere aspecten van het verdrag worden gehandeld.

* * *

Zoals reeds is gezegd, vindt dit Verdrag zijn oorsprong in het Verdrag van Rome. Daar wordt immers in artikel 58 het principe gesteld van de gelijkstelling van de vennootschappen en rechtspersonen die afhangen van de Lid-Staten, met natuurlijke personen, wat de geleidelijke opheffing van de beperkingen van vrije vestiging betreft.

Het is evenwel nodig gebleken, om aan dat principe zijn volle uitwerking te geven, de regels betreffende de erkenning van de vennootschappen en rechtspersonen te consolideren en één te maken. Dat is het doel van artikel 220 van het Verdrag van Rome dat aan de zes Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen oplegt daartoe een Verdrag te sluiten.

Men zal, wat België betreft, opmerken dat het hier enkel in wezen gaat om een « consolidatie » daar ons land in het eigen recht een zeer ruim stelsel heeft betreffende de erkenning van buitenlandse vennootschappen en rechtspersonen.

Men kan inderdaad zeggen dat, vergeleken bij het desbetreffende huidige Belgische recht de voornaamste vernieuwing die dit Verdrag brengt, ligt in een beperkter opvatting van het begrip openbare orde. Men heeft immers gemeend dat men in de betrekkingen onder de zes landen van de E. E. G. die weg kon opgaan. Aan de ene kant is het gebied van de openbare orde, die zou kunnen worden ingeroepen door de Staat waar de erkenning wordt gevraagd, om die te weigeren, beperkt tot het voorwerp, het doel en de werkelijke werkzaamheid van de vennootschap, dus met uitsluiting van de regels betreffende de oprichting en de werking van de vennootschap. Aan de andere kant wordt de inhoud van de openbare orde beperkt binnen de principes en de regels die de Staat als van openbare orde beschouwt in de zin van het internationaal publiek recht. Die inhoud is uiteraard meer beperkt dan het begrip nationaal publiekrecht.

* * *

De artikelen 3, 4 en 12, tweede lid, bieden aan iedere Verdragsluitende Staat de mogelijkheid om wat hemzelf betreft de bepalingen vervat in die artikelen toepasselijk te maken of niet. Van die mogelijkheid wordt gebruik gemaakt door en verklaring van de Verdragsluitende Staat onder de voorwaarden gesteld in artikel 15 van het Verdrag.

Mocht België gebruik maken van de mogelijkheid geboden door artikel 3, dan zou daarvan het gevolg zijn dat een rechtstelsel van erkenning van vennootschappen en rechtspersonen wordt ingesteld dat minder gunstig is dan het geldende Belgische recht. Dat artikel 3 maakt het immers mogelijk die vennootschappen of rechtspersonen niet te erkennen waarvan de werkelijke zetel is gelegen buiten de grondgebieden waarop dit Verdrag van toepassing is, indien deze vennootschappen of rechtspersonen geen werkelijke band met de economie van een van deze grondgebieden hebben.

Artikel 12, tweede lid, betreft enkel Suriname en de Nederlandse Antillen waarvan de internationale betrekkingen door Nederland worden behartigd.

Daartegenover staat dat België de verklaring bedoeld in artikel 4 van het Verdrag moet afleggen.

Le rapport du professeur Goldman contient des commentaires très complets sur la portée de cette disposition qui intéresse particulièrement la Belgique, en raison de l'article 197 de nos lois coordonnées sur les sociétés commerciales, libellé comme suit :

« Toute société dont le principal établissement (il s'agit du siège réel) est en Belgique, est soumise à la loi belge, bien que l'acte constitutif ait été passé en pays étranger. »

Un des buts principaux de l'article 197 de nos lois coordonnées est d'éviter qu'en vue de se soustraire aux dispositions du droit interne belge, des Belges aussi bien que des étrangers ne constituent une société soumise au droit d'un pays étranger et en y fixant par exemple son siège statutaire, tout en installant en Belgique le siège réel de la société. Il faut, tout au moins que dans cette hypothèse les dispositions impératives de la loi belge puissent être appliquées à cette société (les dispositions supplétives de cette loi ne lui étant applicables qu'aux conditions prévues par le 2e alinéa de l'article 4 de la Convention). Tel est le but essentiel de l'article 4 de la Convention qui présente pour la Belgique un intérêt évident et doit, dès lors, faire l'objet d'une déclaration aux conditions prévues à l'article 15 de la Convention.

Le Ministre des Affaires étrangères,

Het rapport Goldman bevat zeer volledige commentaar op de draagwijdte van die bepaling die bijzonder van belang is voor België ingevolge artikel 197 van onze gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, dat als volgt luidt :

« Elke vennootschap waarvan de hoofdzetel (het gaat hier om de werkelijke zetel) in België is gevestigd, is aan de Belgische wet onderworpen, hoewel de akte van oprichting in het buitenland is opgemaakt ».

Een van de voornaamste doeleinden van artikel 197 van onze gecoördineerde wetten is te vermijden dat Belgen, zowel als buitenlanders, om zich aan het nationale Belgische recht te onttrekken, een vennootschap naar het recht van een vreemd land oprichten, door er bijvoorbeeld de statutaire zetel te vestigen, en de werkelijke zetel van de vennootschap in België vestigen. In dat geval moeten tenminste de dwingende bepalingen van de Belgische wet op die vennootschap kunnen toegepast worden, (terwijl de aanvullende bepalingen van die wet er alleen op toepasselijk zijn onder de voorwaarden gesteld bij het tweede lid van artikel 4 van het Verdrag). Dit is het hoofddoel van artikel 4 van het Verdrag dat voor België een kennelijk belang heeft en derhalve het voorwerp moet zijn van een verklaring onder de voorwaarden gesteld in artikel 15 van het Verdrag.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

P. HARMEL.

Le Ministre de la Justice,

De Minister van Justitie,

A. VRANCKX.

ANNEXE.

RAPPORT

concernant la Convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales signées à Bruxelles le 29 février 1968.

(article 220 troisième alinéa du traité de Rome, instituant la Communauté économique européenne)
présenté par M. Berthold Goldman, professeur à la faculté de droit et des sciences économiques de Paris.

Introduction.

1. L'article 220 du Traité de Rome dispose que « les Etats membres (de la Communauté Economique Européenne) engageront entre eux, en tant que de besoin, des négociations en vue d'assurer, en faveur de leurs ressortissants :

— la reconnaissance mutuelle des sociétés au sens de l'article 58, alinéa 2, le maintien de la personnalité juridique en cas de transfert du siège de pays en pays et la possibilité de fusion de sociétés relevant de législations nationales différentes. »

Les négociations ainsi prévues, engagées à Bruxelles le 28 juin 1962, se sont poursuivies au cours de plusieurs réunions d'experts gouvernementaux désignés par les six Etats, avec l'assistance des représentants de la Commission de la Communauté Economique Européenne (en particulier de la Direction du rapprochement des législations dépendant de la Direction Générale de la Concurrence) et en présence de M. le Secrétaire Général de la Conférence de La Haye de Droit Inter-

BIJLAGE

RAPPORT

over het Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen ondertekend te Brussel op 29 februari 1968.

(artikel 220, derde zinsnede van het Verdrag van Rome tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap) opgesteld door Professor Berthold Goldman, Hoogleraar aan de Faculteit der rechtsgeleerdheid en economische wetenschappen te Parijs.

Inleiding.

1. Artikel 220 van het Verdrag van Rome bepaalt : « de Lid-Staten (van de Europese Economische Gemeenschap) treden, voor zover nodig, met elkaar in onderhandeling ter verzekering, voor hun onderdanen, van :

— de onderlinge erkenning van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 58, de handhaving van de rechtspersoonlijkheid in geval van verplaatsing van de zetel van het ene land naar het andere en de mogelijkheid tot fusie van vennootschappen die onder verschillende nationale wetgevingen ressorteren ».

De bedoelde onderhandelingen, welke op 28 juni 1962 te Brussel een aanvang namen, werden tijdens de verschillende vergaderingen van door de Lid-Staten aangewezen regeringsdeskundigen voortgezet in aanwezigheid van Vertegenwoordigers van de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap (in het bijzonder van de Directie Harmonisatie van wetgevingen, ressorterende onder het directoraat-generaal Concurrentie) terwijl daarbij tevens de Secretaris-Generaal

national Privé. Elles ont permis l'élaboration d'une convention, relative à la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales, qui fait l'objet du présent rapport.

2. L'intérêt et l'utilité d'une telle convention avaient été soulignés par la Commission de la Communauté Européenne dès 1960, dans la « note de commentaire » accompagnant la proposition de programme général pour la suppression des restrictions à la libre prestation des services.

Plus généralement, les Etats contractants ont considéré qu'il y avait lieu d'assurer le plus largement possible la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales au sens de l'article 58, deuxième alinéa, du Traité de la Communauté Economique Européenne, tout en précisant, dans le préambule de la Convention, que les dispositions prises à cet effet ne préjugeaient pas l'application aux sociétés des autres dispositions du Traité.

Au reste, les articles 58 et 66 du Traité de Rome, en assimilant aux personnes physiques ressortissant des Etats membres, pour l'application des chapitres du Traité de Rome relatifs au droit d'établissement et aux services, les sociétés et les personnes morales définies par le premier de ces deux textes, attestent qu'il était supposé, dès la conclusion du Traité, que celles-ci étaient ou seraient reconnues par les Etats membres.

Mais si cette reconnaissance était en demeure bien pratiquement acquise, dans les rapports entre les Six, ses sources sont variables et précaires, et ses conditions comme ses effets diffèrent de pays à pays.

3. Des conventions bilatérales portant reconnaissance réciproque des sociétés sont en vigueur :

— entre la Belgique, d'une part, et d'autre part, la France (convention d'établissement du 6 octobre 1927), l'Italie (traité de commerce et de navigation du 11 décembre 1882) et les Pays-Bas (convention d'établissement et de travail du 20 février 1933);

— entre la République Fédérale d'Allemagne et la France (convention d'établissement et de navigation du 27 octobre 1956), l'Italie (traité de commerce, d'amitié et de navigation du 21 novembre 1957) et les Pays-Bas (traité sur la reconnaissance réciproque des sociétés par actions et des autres sociétés commerciales, industrielles ou financières du 11 février 1907);

— entre la France et l'Italie (convention d'établissement du 23 août 1951) et entre la France et le Luxembourg (convention d'établissement du 31 mars 1930);

— enfin, entre le Luxembourg et les Pays-Bas (convention d'établissement et de travail du 1er avril 1933), et entre le Luxembourg et la Belgique (convention concernant l'Union Economique Belgo-Luxembourgeoise du 25 juillet 1921, révisée le 19 janvier 1963).

Le réseau, on le voit, n'est pas complet, s'il est vrai, cependant, que ses lacunes sont comblées par des textes législatifs ou réglementaires de droit interne (art. 196 des lois coordonnées sur les sociétés commerciales, en Belgique; art. 1 de la loi du 30 mai 1857, et « décrets collectifs » de reconnaissance, en France; art. 16 des dispositions introductives au Code civil, en Italie; art. 158 de la loi du 15 août 1915, au Luxembourg) ou par des règles coutumières (en Allemagne et aux Pays-Bas). Surtout, qu'il ait abouti, dans les rapports entre les Six, à une pratique généralisée de la reconnaissance des sociétés, n'empêche pas que celle-ci soit précaire, car les conventions bilatérales sont soit de courte durée, soit assorties de clauses de dénonciation; et les textes de droit interne peuvent être unilatéralement modifiés, ou recevoir une interprétation restrictive; il en existe au moins un exemple notoire, dans la pratique administrative d'un des Etats membres, relative à l'établissement des étrangers, personnes physiques.

4. Cette insécurité n'est pas compatible avec les exigences de la libération progressive de l'établissement et des prestations de services prévue par le Traité de Rome au profit des sociétés qu'il définit.

Le régime juridique de la reconnaissance, tel qu'il résulte des sources ci-dessus rappelées, n'y répond pas davantage.

On notera en particulier, à cet égard, que les conventions bilatérales et les règles internes laissent généralement en dehors de leur domaine — ou en tout cas n'y incluent pas clairement — les personnes morales de droit public, auxquelles cependant l'article 58 du Traité de Rome confère le droit d'établissement.

Le critère de rattachement d'une société à un pays étranger (duquel dépend, en définitive, sa reconnaissance comme société étrangère) a cessé, d'autre part, d'être uniforme dans les six Etats, depuis que les Pays-Bas ont rejeté, par la loi du 25 juillet 1959, toute prise en

van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht tegenwoordig was. Deze vergaderingen hadden tot resultaat dat een Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen kon worden opgesteld. Over dit Verdrag handelt dit rapport.

2. In haar toelichting op het ontwerp van het Algemeen Programma voor de opheffing van de beperkingen van het vrij verrichten van diensten heeft de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap reeds in 1960 gewezen op het belang en het nut van een dergelijk Verdrag.

Meer in het algemeen achten de Verdragsluitende Staten het nodig ervoor te zorgen dat de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen in de zin van de tweede alinea van artikel 58 van het E.E.G.-Verdrag zo ruim mogelijk plaatsvindt, waarbij men er in de preambule van het Verdrag op dient te wijzen dat de hiertoe genomen maatregelen niet vooruitliepen op de toepassing van de andere Verdragsbepalingen op de vennootschappen.

Overigens blijkt uit de artikelen 58 en 66 van het Verdrag van Rome, die voor de toepassing van de hoofdstukken van het Verdrag van Rome betreffende het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten de in het eerste van deze twee artikelen omschreven vennootschappen en rechtspersonen gelijkstellen met natuurlijke personen die onderdaan zijn van de Lid-Staten, dat reeds bij de sluiting van het Verdrag werd verondersteld dat deze vennootschappen door de Lid-Staten reeds werden erkend of in ieder geval zouden worden erkend.

Ofschoon deze erkenning in de betrekkingen tussen de Zes in de praktijk wel verkregen is en blijft, zijn de grondslagen daarvan niet overal dezelfde en ook onzeker, terwijl zowel de voorwaarden voor erkenning als de gevolgen ervan van land tot land verschillen.

3. Bilaterale verdragen, welke de wederzijdse erkenning van vennootschappen inhouden, zijn van kracht :

— tussen België en Frankrijk (Vestigingsverdrag van 6 oktober 1927), tussen België en Italië (Handels- en Scheepvaartverdrag van 11 december 1882), tussen België en Nederland (Vestigings- en Arbeidsverdrag van 20 februari 1933);

— tussen de Bondsrepubliek Duitsland en Frankrijk (Vestigings- en Scheepvaartverdrag van 27 oktober 1956), de Bondsrepubliek Duitsland en Italië (Handels-, Vriendschaps- en Scheepvaartverdrag van 21 november 1957) en tussen de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland (Verdrag over de wederzijdse erkenning van naamloze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financiële vennootschappen van 11 februari 1907);

— tussen Frankrijk en Italië (Vestigingsverdrag van 23 augustus 1951) en tussen Frankrijk en Luxemburg (Vestigingsverdrag van 31 maart 1930);

— ten slotte tussen Luxemburg en Nederland (Vestigings- en Arbeidsverdrag van 1 april 1933), en Luxemburg en België (Verdrag betreffende de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie van 25 juli 1921, gewijzigd op 19 januari 1963).

Het door deze bilaterale verdragen gevormde netwerk vertoont, zoals men ziet, geen sluitend geheel, ofschoon de leemten daarin worden aangevuld door wettelijke of administratieve bepalingen van het interne recht (in België artikel 196 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen; in Frankrijk artikel 1 van de wet van 30 mei 1857 en de « décrets collectifs » inzake erkenning; in Italië artikel 16 van de inleidende bepalingen op het Burgerlijk Wetboek; in Luxemburg artikel 158 van de wet van 15 augustus 1915) of door regels van gewoonterecht (in Duitsland en in Nederland). Ofschoon in de betrekkingen tussen de Zes de praktijk van de erkenning van vennootschappen een algemene uitbreiding heeft verkregen neemt zulks niet weg, dat het een ongewisse zaak blijft omdat de bilaterale verdragen ofwel voor korte tijd gesloten werden ofwel opzeggingsclausules bevatten; bovendien kunnen de bepalingen van het interne recht eenzijdig worden gewijzigd of kan daaraan een enge interpretatie worden gegeven; er bestaat daarvan tenminste één welbekend (notoir) voorbeeld in de administratieve praktijk van één van de Lid-Staten met betrekking tot de vestiging van vreemdelingen die natuurlijke personen zijn.

4. Deze onzekerheid is onverenigbaar met de eisen voor de geleidelijke vrijmaking van de vestiging en van het verrichten van diensten welke het Verdrag van Rome ten gunste van de daarin omschreven vennootschappen bevat.

Het juridische bestel voor de erkenning, zoals dat voortvloeit uit de hierboven genoemde bronnen, beantwoordt daaraan al evenmin.

Ten dien aanzien valt in het bijzonder op te merken dat de bilaterale verdragen en de interne rechtsregels de publiekrechtelijke rechtspersonen, aan wie artikel 58 van het Verdrag van Rome echter ook het recht van vestiging toekent, in het algemeen buiten hun toepassingsgebied laten vallen — of deze althans daaronder niet met zoveel woorden begripen.

Het aanknopingspunt van een vennootschap met een vreemd land (waarvan uiteindelijk de erkenning als buitenlandse vennootschap afhangt) is voorts in de zes landen niet langer hetzelfde, nu Nederland door de wet van 25 juli 1959 het in aanmerking nemen van de

considération, à ce titre, du siège social réel, s'en tenant désormais à la loi de constitution et au siège statutaire.

Les effets de la *divergence entre le siège statutaire et le siège réel* sont également variables : non reconnaissance de la société en *Allemagne* et en *France*; application du droit national des sociétés à celles qui fixent leur siège social sur leur territoire, par la *Belgique* (loi 18 mai 1873, art. 197), l'*Italie* (Code civil, art. 2505) et le *Luxembourg* (loi 15 août 1915, art. 159).

Enfin, l'obstacle que l'ordre public, unilatéralement apprécié, peut opposer à la reconnaissance tient une place croissante dans les documents mêmes qui consacrent conventionnellement la reconnaissance mutuelle des sociétés : le paragraphe 3, a), du protocole ajouté à la convention franco-allemande du 27 octobre 1956 en fournit un exemple significatif, qui dispose que « chaque Partie a le droit d'apprécier selon des critères nationaux dont elles est seule juge les raisons relatives à l'ordre public, à la santé publique, à la sécurité et aux bonnes mœurs qui peuvent s'opposer... à la reconnaissance des sociétés de l'autre Partie qui y ont leur siège social ».

5. Aussi bien les Etats membres de la Conférence de La Haye de Droit International Privé, — parmi lesquels figurent, on le sait, ceux qui allaient, par la suite, former les Communautés Européennes — avaient-ils parfaitement conscience des insuffisances du droit en vigueur, commun ou conventionnel. La question des « personnes morales étrangères », déjà inscrite à l'ordre du jour de la Sixième Session de la Conférence en 1928, fut discutée à la Septième Session en 1951. La « Convention concernant la reconnaissance de la personnalité juridique des sociétés, associations et fondations étrangères », dont le projet fut élaboré au cours de cette session, a été conclue le 1er juin 1956, mais n'est pas encore en vigueur, n'ayant pas recueilli, à ce jour, les cinq ratifications nécessaires (art. 11 de la Convention : signée par la Belgique, la France, les Pays-Bas, l'Espagne et le Luxembourg, elle a été ratifiée par ces pays, sauf l'Espagne).

La Convention de La Haye pourrait, certes, fournir un très important apport au développement du droit international de la reconnaissance des sociétés; son texte, comme ses travaux préparatoires, ont été de précieux instruments de documentation pour les experts gouvernementaux réunis à Bruxelles en vue de préparer la convention prévue à l'article 220 du Traité de Rome, dont les travaux ont bénéficié aussi, on l'a rappelé, du concours éclairé de M. le Secrétaire Général de la Conférence de La Haye de Droit International Privé.

Mais serait-elle même en vigueur, que la Convention de La Haye ne saurait satisfaire aux besoins spécifiques des Communautés européennes en matière de reconnaissance des sociétés et personnes morales.

Son domaine est, à cet égard, à la fois trop large et trop restreint : trop large, parce qu'il embrasse les groupements désintéressés, alors que l'article 58 du Traité de Rome exclut expressément du droit d'établissement les « sociétés qui ne poursuivent pas de but lucratif »; trop restreint, parce qu'il résulte sans conteste, sinon de la lettre de ses textes du moins de ses travaux préparatoires, que la Convention de La Haye ne vise par les personnes morales de droit public, expressément mentionnées, au contraire, par l'article 58 parmi les bénéficiaires du droit d'établissement.

D'autre part, en ce qui concerne le *rattachement d'une société à un Etat déterminé* (et partant, sa reconnaissance par les autres comme société relevant de cet Etat), la Conférence de La Haye de Droit International Privé n'est parvenue à concilier les doctrines opposées de l'incorporation et du siège social réel qu'en consacrant, en son principe, la première (art. 1), tout en ouvrant à tout Etat contractant « dont la loi prend en considération le siège réel » la faculté de ne pas reconnaître une société « incorporée » dans un autre Etat, mais dont le siège se trouve sur son territoire, ou sur le territoire d'un Etat tiers partageant la même conception (art. 2). Or, pareille faculté de non reconnaissance ne paraît pas compatible avec le droit d'établissement prévu par l'article 58 au profit de sociétés pouvant cependant se trouver, on le verra, en une telle situation, — sans que pour autant ce texte fasse nécessairement obstacle à un aménagement des conditions ou des effets de la reconnaissance qui tienne compte de l'attachement de la plupart des Etats membres de la Communauté Economique Européenne à la conception du siège réel.

6. La dernière observation suffirait à montrer enfin que l'article 58 lui-même ne pouvait en aucune manière dispenser les Etats membres de négocier et de conclure la convention prévue à l'article 220, pour fournir une assise juridique stable et uniforme à la reconnaissance mutuelle des sociétés. Ne concernant que l'établissement, l'article 58 implique sans doute, comme on l'a dit, que les sociétés ou personnes

réelles zitel van de vennootschap heeft verworpen en zich sindsdien houdt aan de wet van het land van oprichting en aan de statutaire zitel.

De rechtsgevolgen van de *divergentie tussen de statutaire en de werkelijke zitel* zijn eveneens verschillend : niet-erkenning van de vennootschap in *Duitsland* en *Frankrijk*, toepassing van het nationale vennootschapsrecht op die vennootschappen die hun maatschappelijke zitel op hun grondgebied vestigen, door *België* (wet van 18 mei 1873, artikel 197), *Italië* (Burgerlijk Wetboek, artikel 2505) en *Luxemburg* (wet van 15 augustus 1915, artikel 159).

Ten slotte neemt het obstakel dat de eenzijdig geïnterpreteerde *openbare orde* voor de erkenning kan vormen een steeds grotere plaats in, juist in de documenten die de onderlinge erkenning van vennootschappen krachtens internationale overeenkomsten behandelen : paragraaf 3 sub a) van het Protocol bij het Frans-Duits verdrag van 27 oktober 1956 is daarvan een treffend voorbeeld; het bepaalt dat « elke partij het recht heeft volgens haar nationale, uitsluitend haar ter beoordeling staande maatstaven een beoordeling te geven van de redenen betrekking hebbend op de openbare orde, de volksgezondheid, de veiligheid en de goede zeden, die in de weg kunnen staan... aan de erkenning van vennootschappen van de andere verdragspartij die aldaar hun maatschappelijke zitel hebben ».

5. De landen die aangesloten zijn bij de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht — waaronder zoals bekend de landen die daarna de Europese Gemeenschappen vormden — waren zich dan ook volkomen bewust van de onvolkomenheid van het bestaande recht, zowel van het gemeene recht als het traktaatrecht. Het vraagstuk van de « buitenlandse rechtspersonen » dat reeds op de agenda van de zesde zitting van de Conferentie van 1928 was geplaatst, werd in 1951 op de zevende zitting besproken. Het « Verdrag nopens de erkenning van de rechtspersoonlijkheid van vreemde vennootschappen, verenigingen en stichtingen » waarvan het ontwerp tijdens deze zitting werd opgesteld, werd op 1 juni 1956 gesloten maar is nog niet in werking getreden daar tot op heden de vereiste vijf bekrachtigingen nog niet zijn ontvangen (artikel 11 van het Verdrag; het is getekend door België, Frankrijk, Nederland, Spanje en Luxemburg en is door deze landen, uitgezonderd Spanje, bekrachtigd).

Ongetwijfeld zou het Verdrag van 's-Gravenhage een zeer belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het internationale recht inzake de erkenning van vennootschappen; de tekst van dit Verdrag is tezamen met de voorbereidende documenten kostbaar documentatiemateriaal geweest voor de regeringsdeskundigen die te Brussel vergaderden om het in artikel 220 van het Verdrag van Rome bedoelde verdrag voor te bereiden; zij hebben daarbij, zoals reeds is opgemerkt, veel hulp ondervonden van de deskundige medewerking van de Secretaris-Generaal van de Haagse Conferentie.

Doch zelfs als het Verdrag van 's-Gravenhage van kracht zou worden, dan zal het toch niet toereikend zijn voor de bijzondere behoeften van de Europese Gemeenschappen op het gebied van de erkenning van vennootschappen en rechtspersonen.

Zijn *toepassingsgebied* is daarvoor enerzijds te ruim anderzijds te beperkt : te ruim omdat daaronder ook de diverse groeperingen zonder winst oogmerk vallen, terwijl artikel 58 van het Verdrag van Rome van het recht van vestiging uitdrukkelijk uitsluit de « vennootschappen welke geen winst beogen »; te beperkt omdat, zoals niet uit de letter van de tekst dan toch in ieder geval uit de voorbereidende documenten onbetwistbaar blijkt, dat het Verdrag van 's-Gravenhage geen betrekking heeft op *publiekrechtelijke rechtspersonen*; deze worden daarentegen door artikel 58 uitdrukkelijk genoemd onder degenen waarvoor het recht van vestiging geldt.

Voorts is met betrekking tot de *aanknoping van een vennootschap aan een bepaald land* (en diensgevolge haar erkenning door de andere landen als een vennootschap van dat land), de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht er slechts in geslaagd de elkaander tegengestelde theorieën van de incorporatie en van de werkelijke zitel van de vennootschap te verzoenen door de eerste theorie in beginsel aan te houden (artikel 1); daarbij evenwel aan elk verdragsluitend land « welks wet de werkelijke zitel in aanmerking neemt » de mogelijkheid openlatend om niet tot erkenning over te gaan van een vennootschap die in een ander land « geïncorporeerd » is doch wier zitel zich op zijn grondgebied of op het grondgebied van een derde land, dat dezelfde rechtsopvatting huldigt, gelegen is (artikel 2). Een dergelijke bevoegdheid tot niet-erkenning lijkt echter niet verenigbaar met het door artikel 58 bedoelde recht van vestiging ten gunste van vennootschappen die zich, zoals men zal zien, in een dergelijke situatie kunnen bevinden, zonder dat de tekst overigens noodzakelijkerwijs in de weg staat aan een opstelling van de voorwaarden voor of een regeling van de gevolgen van de erkenning waarbij rekening wordt gehouden met de omstandigheid dat het merendeel van de Lid-Staten van de Gemeenschappen de theorie van de werkelijke zitel aanhangen.

6. Deze laatste opmerking moet al voldoende zijn om aan te tonen dat in artikel 58 zelf op geen enkele wijze een verhindering kan gelegen zijn voor de Lid-Staten om over het in artikel 220 bedoelde verdrag te onderhandelen en dit te sluiten, ten einde aldus aan de onderlinge erkenning van vennootschappen een juridisch stabiele en uniforme grondslag te geven. Omdat artikel 58 uitsluitend op het recht van

morales auxquelles il en ouvre l'accès sont ou seront reconnues. Il peut ainsi guider les États dans la détermination du domaine de la reconnaissance; mais il n'en définit pas les conditions ni les effets propres, et n'avait pas à le faire; pas davantage il ne précise dans quelle mesure l'ordre public pourra, dans les rapports entre les États membres, s'y opposer.

7. C'est l'objet de la Convention de résoudre ces questions. Elles y sont traitées dans les trois premiers chapitres : *Domaine et conditions de la reconnaissance* (Chapitre I, art. 1 à 5); *Effets de la reconnaissance* (Chapitre II, art. 6 à 8); *Ordre public* (Chapitre III, art. 9 et 10). Le quatrième chapitre (art. 11 à 19) comprend les *dispositions finales*.

C'est dans le même ordre que ces dispositions seront commentées dans le présent rapport; un dernier chapitre sera consacré aux trois *déclarations communes* annexées à la Convention.

Ces diverses dispositions, qui concernent la reconnaissance des sociétés et personnes morales au regard des règles du droit international privé, n'auront pas d'incidence dans le domaine des impôts, qui relève de la compétence du droit fiscal, sans que cependant la reconnaissance elle-même puisse être mise en cause.

CHAPITRE I.

Domaine et conditions de la reconnaissance.

SECTION I.

Domaine de la reconnaissance.

8. Les diverses catégories de sociétés ou personnes morales pouvant bénéficier de la reconnaissance — si elles en remplissent, par ailleurs, les conditions — sont définies à l'article 1 (*initio*) et à l'article 2 de la Convention :

« Article 1. — Sont reconnues de plein droit les sociétés de droit civil ou commercial, y compris les sociétés coopératives (constituées, etc. : la suite du texte fixe les conditions de la reconnaissance) ».

« Article 2. — Sont également reconnues de plein droit les personnes morales de droit public ou de droit privé, autres que les sociétés mentionnées à l'article 1 (remplissant les conditions prévues à l'article 1), qui, à titre principal ou accessoire, ont pour objet une activité économique exercée normalement contre rémunération ou qui, sans contrevenir à la loi en conformité de laquelle elles ont été constituées, se livrent en fait d'une manière continue à une telle activité ».

Le domaine de la reconnaissance est ainsi défini à un double point de vue : d'une part, au regard des diverses catégories de règles juridiques régissant les sociétés et les personnes morales; d'autre part, sous l'angle de l'activité qui forme leur objet ou qu'elles exercent en fait.

A) Catégories de règles juridiques régissant les sociétés et personnes morales reconnues.

9. Les articles 1 et 2 de la Convention écartent toute restriction à l'applicabilité de la Convention, qui serait fondée sur l'« appartenance » juridique de la société ou de la personne morale considérée : l'article 1 vise en effet toutes les sociétés relevant d'une branche de droit traditionnellement classée dans le droit privé, et l'article 2 toutes les personnes morales autres que ces sociétés, qu'elles relèvent du droit public ou du droit privé (soit, pratiquement : les sociétés éventuellement rattachées au droit public, et toutes les personnes morales ne revêtant pas la forme de sociétés).

On sait, du reste, que ces classifications traditionnelles sont contestées et contestées. Si on les a reprises, c'est d'une part pour assurer la correspondance entre le champ d'application du droit d'établissement des sociétés et personnes morales, tel que défini à l'article 58, alinéa 2, du Traité de Rome, et celui de la reconnaissance; d'autre part, pour souligner sans équivoque que les sociétés et personnes morales de droit public peuvent, à l'égard de celles relevant du droit privé, bénéficier de la reconnaissance. La part croissante que les entreprises publiques ou semi-publiques prennent, dans plusieurs des États parties à la Convention, à l'activité économique — et par conséquent leur présence

vestigation betrekking heeft, brengt het zonder twijfel mede, zoals reeds is opgemerkt, dat de vennootschappen of rechtspersonen waarvoor het de toegang openstelt erkend zijn of erkend zullen worden. Het kan aldus voor de Lid-Staten een richtsnoer zijn bij de bepaling van het toepassingsgebied van de erkenning, doch het bepaalt daarvan niet de eigenlijke voorwaarden noch de gevolgen, en het behoeft dit ook niet te doen; evenmin stelt het vast in hoever het de openbare orde in de betrekkingen tussen de Lid-Staten aan de erkenning in de weg zou kunnen staan.

7. Het Verdrag heeft ten doel deze vraagstukken op te lossen. Zij worden in de drie eerste hoofdstukken behandeld : *Toepassingsgebied van en voorwaarden voor de erkenning* (Hoofdstuk I, artikelen 1 tot en met 5); *rechtsgevolgen van de erkenning* (Hoofdstuk II, artikelen 6 tot en met 8); *openbare orde* (Hoofdstuk III, artikelen 9 en 10). Het vierde hoofdstuk (artikelen 11 tot en met 19) bevat de *slotbepalingen*.

In deze volgorde worden de ontworpen bepalingen in dit rapport besproken; een laatste hoofdstuk zal gewijd zijn aan de drie *gemeenschappelijke verklaringen* welke als bijlage bij het Verdrag worden gevoegd.

De verschillende voorschriften die betrekking hebben op de erkenning van vennootschappen en rechtspersonen uit een oogpunt van internationaal privaatrecht strekken zich niet uit tot het gebied van de belastingen, dat behoort tot het fiscale recht; aan de erkenning op zichzelf kan evenwel niet worden afgedaan.

HOOFDSTUK I.

Toepassingsgebied van en voorwaarden voor de erkenning.

AFDELING I.

Toepassingsgebied van de erkenning.

8. De verschillende categorieën vennootschappen of rechtspersonen die zullen kunnen worden erkend — indien zij overigens aan de voorwaarden daarvoor voldoen — worden in artikel 1 (*aanhel*) en in artikel 2 van het Verdrag omschreven :

« Artikel 1. — Van rechtswege worden erkend de vennootschappen naar burgerlijk of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen daaronder begrepen, (welke zijn opgericht... enz. : de verdere tekst van dit artikel stelt de voorwaarden voor de erkenning vast) ».

« Artikel 2. — Naast de in artikel 1 genoemde vennootschappen worden eveneens erkend rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, (die voldoen aan de in artikel 1 genoemde voorwaarden) en die het uitoefenen van een economische activiteit, gewoonlijk tegen vergoeding, tot hoofddoel of bijkomend doel hebben of die, zonder in strijd te komen met het recht in overeenstemming waarmee zij zijn opgericht, een zodanige activiteit daadwerkelijk bij voortduring uitoefenen ».

Het toepassingsgebied van de erkenning wordt aldus van tweeërlei gezichtspunten uit omschreven : enerzijds vanuit de verschillende categorieën rechtsregels die de vennootschappen en rechtspersonen beheersen, en anderzijds vanuit de activiteit die hun doel vormt of die zij in feite uitoefenen.

A) Categorieën rechtsregels die de erkende vennootschappen en rechtspersonen beheersen.

9. De artikelen 1 en 2 van het Verdrag sluiten elke beperking van de toepasselijkheid van het Verdrag uit, die haar grondslag zou kunnen vinden in de vraag waar de betrokken vennootschap of rechtspersoon juridisch « thuishoort » : artikel 1 slaat immers op alle vennootschappen, die vallen onder een van oudsher onder het privaatrecht ingedeelde tak van recht, terwijl artikel 2 het oog heeft op alle andere rechtspersonen, onverschillig of zij onder het publiekrecht of het privaatrecht ressorteren (praktisch dus : de vennootschappen die eventueel met het publiekrecht verbonden zijn en alle rechtspersonen die niet de rechtsvorm bezitten van een vennootschap).

Het is overigens bekend dat deze traditionele indelingen voor betwisting vatbaar zijn en dan ook worden betwist. Dat men ze heeft overgenomen, is enerzijds geschied om overeenstemming te verzekeren tussen het toepassingsgebied van het recht van vestiging van vennootschappen en rechtspersonen zoals artikel 58 tweede alinea van het Verdrag van Rome dit omschrijft, en het toepassingsgebied van de erkenning; anderzijds is dit gebeurd om op ondubbelzinnige wijze duidelijk te maken, dat de vennootschappen en rechtspersonen naar publiekrecht, op gelijke voet met diegene die onder het privaatrecht ressorteren, voor erkenning in aanmerking kunnen komen. De omstandigheid, dat

sur le Marché Commun — impose cette solution, en matière d'établissement et de prestation de services, comme de reconnaissance.

B) *La notion d'activité économique exercée normalement contre rémunération.*

10. Indépendante de la catégorie où s'inscrivent les règles juridiques qui les gouvernent, la reconnaissance des sociétés et des personnes morales suppose cependant, dans le cadre du Traité de Rome et de la Convention conclus en son application, que celles-ci ne soient pas économiquement désintéressées. L'objectif général du Traité de Rome commande cette solution : celui-ci institue en effet un marché commun, sur lequel les groupements politiques, philanthropiques, culturels, sportifs, etc., interviennent, mais sans que leur objet ou leur activité soient tournés vers la production et les échanges. Il n'y a dès lors pas lieu d'étendre à de tels groupements les règles spécifiques destinées à permettre l'établissement et le fonctionnement du Marché Commun.

Au surplus, l'article 58 exclut de son champ d'application les « sociétés » (et il faut comprendre ici, en dépit de la rédaction défectueuse du texte : les sociétés et les personnes morales autres que les sociétés) « qui ne poursuivent pas de but lucratif ».

11. Mais pour plusieurs raisons, cette limitation au domaine de la reconnaissance est exprimée, dans la Convention, d'une autre manière.

a) Il est apparu, en premier lieu, qu'à l'interpréter correctement, l'exigence d'un « but lucratif » eût laissé en dehors du champ de la reconnaissance des sociétés et des personnes morales qui doivent indiscutablement en bénéficier, dans le cadre de la Convention.

Poursuivre un « but lucratif » c'est, en effet, pour une société, chercher à réaliser des bénéfices, afin de les répartir, aussitôt ou plus tard, entre les associés. Or, de très importantes sociétés ou personnes morales, qui prennent une place considérable dans la vie économique, ne cherchent ni à réaliser, ni à répartir des bénéfices.

On songe ici aussitôt aux sociétés ou entreprises issues des nationalisations, ou aux sociétés d'économie mixte exploitant des services publics, ou exerçant des activités d'intérêt essentiellement collectif. Mais on a également observé que les formes modernes d'organisation de l'activité économique ont donné naissance à des sociétés de pur droit privé, aucunement désintéressées, mais ne poursuivant cependant pas un « but lucratif » ainsi exactement défini : tel est le cas, par exemple, des sociétés d'études, de documentation, de prospection ou de sondage de marchés, de défense de droits de propriété industrielle, etc., constituées par d'autres sociétés industrielles ou commerciales, groupées ou non, auxquelles elles fournissent leurs services sans recherche ni réalisation d'un bénéfice direct.

Il convenait donc de remplacer la notion de « but lucratif » par une autre, répondant à la même préoccupation, mais rendant mieux compte de l'objet et de l'activité des groupements qui ne sont pas économiquement « désintéressés ». Ce faisant, du reste, les experts gouvernementaux n'ont pas eu le sentiment de s'écarter de la signification véritable de l'article 58 du Traité de Rome, mais plutôt de tenter de lui fournir, sur ce point, une expression plus adéquate.

b) Il est dès lors apparu que c'est parce qu'elle a, ou si elle a un objet ou une activité économique, qu'une société ou une personne morale doit bénéficier de la reconnaissance dans le cadre de la Convention.

Mais cette seule qualification n'eût pas été suffisante, car elle ne s'attache qu'à la substance de l'objet ou de l'activité, sans mettre en relief le caractère intéressé qu'elle doit aussi comporter. Ainsi, une œuvre de bienfaisance peut offrir, aux nécessiteux, un gîte temporaire et quelques repas : substantiellement, elle exerce une activité d'hôtellerie et de restauration, mais elle est désintéressée, et ne peut entrer dans le domaine de la Convention.

L'activité caractéristique des sociétés et personnes morales que celle-ci vise est donc non seulement économique, mais en outre, exercée normalement contre rémunération. La non gratuité de l'activité économique suffit à circonscrire l'application de la Convention aux sociétés et personnes morales qu'elle peut légitimement concerner. On notera, du reste, que le Traité de Rome l'utilise déjà, lorsqu'il définit (art. 60) les services comme des « prestations fournies normalement contre rémunération ».

overheids- of semi-overheidsondernemingen in verscheidene staten, die bij het Verdrag partij zijn, een steeds stijgend aandeel in het economische leven hebben — en derhalve op de gemeenschappelijke markt van betekenis worden — maakt deze wijze van regelen noodzakelijk, zowel op het gebied van de vestiging en dienstverrichting als op dat van de erkenning.

B) *Het begrip economische activiteit, gewoonlijk tegen vergoeding verricht.*

10. De erkenning van vennootschappen en rechtspersonen, ook al is zij niet afhankelijk van de categorie waaronder deze beheersende rechtsregel vallen, kan in het raam van het Verdrag van Rome en van het ter uitvoering daarvan gesloten Verdrag alleen betrekking hebben op vennootschappen of rechtspersonen die economisch niet *belangeloos* handelen. De algemene doelstelling van het Verdrag van Rome vereist deze regeling : dit Verdrag roept een gemeenschappelijke markt in het leven waarin de politieke, filantropische, culturele, sportieve groeperingen enz. weliswaar een rol spelen, maar hun doel of hun activiteit zijn niet op de productie en op het handelsverkeer gericht. Er bestaat dan ook geen reden de specifieke regels die ten doel hebben de vestiging en de werking van de gemeenschappelijke markt mogelijk te maken, tot dergelijke groeperingen uit te breiden.

Bovendien zondert artikel 58 van zijn toepassingsgebied uit de « vennootschappen (ondanks de gebrekkige tekst moet hieronder worden verstaan : de vennootschappen en andere rechtspersonen dan vennootschappen) welke geen winst beogen ».

11. Om verschillende redenen wordt in dit Verdrag deze beperking van het gebied van de erkenning op een andere wijze tot uitdrukking gebracht.

a) In de eerste plaats is gebleken dat, indien men het begrip op de juiste wijze uitlegt, het vereiste van een « winst oogmerk » vennootschappen en rechtspersonen buiten het toepassingsgebied van de erkenning zou hebben gelaten, die in het kader van dit verdrag daarop onbetwistbaar recht moeten hebben.

Het nastreven van een « winst oogmerk » betekent immers voor een vennootschap dat er naar wordt gestreefd *winst te behalen* ten einde deze vroeg of laat onder de vennoten te *verdelen*. Er zijn echter zeer belangrijke vennootschappen of rechtspersonen, die in het economisch leven een belangrijke plaats innemen, die noch naar het maken noch naar het verdelen van winst streven.

Men denkt hierbij onmiddellijk aan vennootschappen of ondernemingen die voortgekomen zijn uit nationalisaties of aan gemengde ondernemingen die openbare diensten exploiteren of een activiteit die voornamelijk van belang is voor de gemeenschap, uitoefenen. Men heeft echter eveneens kunnen zien dat de moderne vormen van organisatie van het economisch leven het aanschijn hebben gegeven aan zuiver privaatrechtelijke vennootschappen, die zeker niet *belangeloos* handelen, maar toch geen « winstgevend doel » in de eigenlijke zin des woords nastreven : dit is bijvoorbeeld het geval bij de instellingen voor studies, voor documentatie, voor marktonderzoek of marktpelling, voor de bescherming van industriële eigendomsrechten, enz., welke, opgericht door andere industriële of handelsvennootschappen, al dan niet in combinatie, aan deze laatste hun diensten verlenen zonder direct winst na te streven of te behalen.

Het begrip « winst oogmerk » diende derhalve door een ander te worden vervangen dat dezelfde gedachte weergeeft doch meer rekening houdt met het doel en de activiteit van groeperingen die economisch niet « belangeloos » werken. Hiermede hebben de regeringsdeskundigen niet willen afwijken van de werkelijke betekenis van artikel 58 van het Verdrag van Rome, doch zij hebben veeleer willen trachten op dit punt aan dit artikel een meer adequate uitdrukking te geven.

b) Het is derhalve gebleken dat de erkenning in het kader van het Verdrag moet gelden voor een vennootschap of een rechtspersoon omdat zij, of indien zij, een *economisch* doel heeft of een economische activiteit uitoefent.

Deze enkele hoedanigheid zou echter niet toereikend zijn geweest omdat zij slechts betrekking heeft op het eigenlijke doel of de eigenlijke activiteit, zonder dat uitdrukking wordt gegeven aan het *winst-nastrevend* karakter dat daarin ook moet zijn opgesloten. Een vereniging van weldadigheid kan aldus aan de behoeften een tijdelijk onderdak en enkele maaltijden verstrekken : in wezen oefent zij een activiteit uit die ligt op het vlak van het hotel- en restaurantbedrijf, maar zij doet dit *belangeloos* en valt dus niet onder het toepassingsgebied van dit Verdrag.

De werkzaamheid die de door het onderhavige Verdrag bedoelde vennootschappen en rechtspersonen kenmerkt, ligt dus niet alleen op *economisch* terrein, doch wordt bovendien *gewoonlijk tegen vergoeding verricht*. Het *niet-kosteloze* van de economische activiteit is een voldoende omschrijving voor de toepassing van het verdrag op vennootschappen en rechtspersonen waarop het ten rechte betrekking kan hebben. Overigens kan worden opgemerkt dat het Verdrag van Rome deze uitdrukking ook gebruikt wanneer het (in artikel 60) de diensten omschrijft als « dienstverrichtingen welke *gewoonlijk tegen vergoeding geschieden* ».

c) Les experts ne se sont cependant pas dissimulé que l'application de la formule retenue pourrait se heurter à des difficultés, inséparables de l'extrême diversité des cas d'espèce.

Aussi bien leur a-t-il paru possible et opportun de prévenir ces difficultés, dans une large mesure, en prévoyant qu'en tout cas, la Convention s'appliquerait aux sociétés de droit civil et de droit commercial, ainsi qu'aux sociétés coopératives : pratiquement, en effet, les entreprises constituées sous cette forme ont toutes un objet et une activité à la fois économiques et intéressés. Sous réserve de difficultés propres aux sociétés coopératives, le « but lucratif », même dans un sens plus étroit, les caractérise du reste, dans les législations de certains Etats contractants, par opposition aux associations.

12. C'est dans cette perspective que l'article 1 porte, on l'a vu, reconnaissance des sociétés de droit civil ou de droit commercial, y compris les sociétés coopératives, sans mentionner la nature de leur activité. La forme est ici déterminante, et dispense de la recherche de l'objet, de droit ou de fait.

En revanche, selon l'article 2, les personnes morales autres que les sociétés mentionnées à l'article 1, ne sont comprises dans le domaine de la reconnaissance que si leur activité est de caractère économique, et s'exerce normalement contre rémunération.

Plusieurs précisions sont apportées à cet égard par le texte, qui procèdent du souci de ne pas rendre cette qualification injustement restrictive, mais aussi de ne lui faire produire effet que si elle est régulièrement acquise, selon la loi compétente.

a) Normalement, l'activité économique formera l'objet de la personne morale, tel que défini par son acte constitutif (légal, réglementaire ou statutaire), ou par les modifications ultérieures de celui-ci.

Mais l'on n'a pas voulu limiter la reconnaissance aux personnes morales dont cette activité est l'objet principal. Il se peut, par exemple, qu'un groupement professionnel ait pour objet, à titre accessoire, le maintien et l'amélioration de la qualité des produits fabriqués par ses membres, en même temps que sa garantie, par l'institution de procédés et de services de contrôle : c'est là une « activité économique exercée normalement contre rémunération », et elle suffit à justifier la reconnaissance.

b) D'autre part, on a estimé que si une telle activité était effectivement exercée, de manière continue, par une personne morale, alors qu'elle n'était cependant pas expressément comprise dans son objet, cette personne morale devrait également entrer dans le domaine de la reconnaissance.

Toutefois, il n'en peut être ainsi que si, en exerçant une activité économique, la personne morale ne contrevient pas à la loi en conformité de laquelle elle a été constituée.

Des difficultés pourraient provenir ici de la diversité des législations. Il est donc précisé que c'est la loi en conformité de laquelle la société s'est constituée qu'il faudra consulter pour décider si agissant à l'encontre de ses statuts la personne morale a agi ou non en même temps en violation de la loi.

SECTION II.

Conditions de la reconnaissance.

13. Une société ou personne morale entrant dans le domaine de la reconnaissance ne peut bien entendu être effectivement reconnue, dans le cadre de la Convention, que si elle se rattache juridiquement à l'un des Etats contractants : la Convention devait donc définir le critère de rattachement (A). La définition de ce critère de rattachement faisant surgir la question du siège réel, cette notion a dû être définie (B). La reconnaissance suppose, en outre, que la société est dotée d'un minimum de capacité par sa loi d'origine (C).

A) Le critère de rattachement.

14. On sait que le droit d'établissement et de prestation de services est accordé par les articles 58 et 66 du Traité de Rome, par voie d'assimilation aux personnes physiques ressortissant des Etats membres, aux « sociétés constituées en conformité de la législation d'un Etat membre, et ayant leur siège statutaire, leur administration centrale ou leur principal établissement à l'intérieur de la Communauté » (art. 58, al. 1). Les controverses auxquelles avait donné lieu l'interprétation de ce texte sont actuellement dépassées. Il est acquis que les termes de la deuxième des conditions auxquelles il subordonne le droit d'établissement ne sont pas cumulatifs, mais alternatifs. Il en résulte en particulier qu'une société ou personne morale constituée en conformité de la loi

c) De deskundigen hebben zich echter niet ontevreden dat de toepassing van de gekozen formulering op moeilijkheden zou kunnen stuiten, moeilijkheden, die onvermijdelijk zijn omdat de verschillende gevallen zeer sterk uiteenlopen.

Daarom leek hun mogelijk en ook gewenst om deze moeilijkheden zoveel mogelijk te vermijden door te bepalen dat het verdrag in ieder geval van toepassing is op de vennootschappen naar burgerlijk en handelsrecht alsmede op de coöperatieve verenigingen : de in deze rechtsvorm opgerichte ondernemingen hebben immers praktisch alle een economisch en op winst gericht doel en activiteit. Zij worden — even afgezien van bepaalde moeilijkheden bij de coöperatieve verenigingen — in de wetgevingen van sommige verdragsluitende landen, in tegenstelling tot verenigingen, gekenmerkt door het « oogmerk van winst te behalen », zelfs in een meer beperkte betekenis van het woord.

12. In dit verband heeft artikel 1 zoals wij hebben gezien betrekking op de erkenning van vennootschappen naar burgerlijk of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen daaronder begrepen, zonder dat de aard van de uitgeoefende activiteit ter sprake komt. De rechtsvorm is in dit geval bepalend; een onderzoek naar het rechtens of feitelijk nagestreefde doel is niet meer nodig.

Volgens artikel 2 vallen daarentegen andere rechtspersonen dan de in artikel 1 genoemde vennootschappen slechts onder het toepassingsgebied van de erkenning indien hun activiteit van economische aard is en gewoonlijk tegen vergoeding wordt verricht.

Te dien aanzien is de tekst op verscheidene punten nader gepreciseerd omdat men de wens koesterde deze kwalificatie niet onnodig restrictief te maken, doch ook om te bereiken, dat alleen rechtsgevolgen ontstaan wanneer deze kwalificatie volgens de toepasselijke wet regelmatig is verkregen.

a) Gewoonlijk zal de economische activiteit het doel zijn van de rechtspersoon zoals dat in de oprichtingsakte is omschreven (het doel kan door de wet door de reglementen of statuten zijn omschreven), dan wel in latere wijzigingen van deze oprichtingsakte.

Men heeft echter de erkenning niet willen beperken tot rechtspersonen voor wie deze activiteit het hoofddoel is. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat een groepering uit een tak van bedrijf als bijkomend doel heeft de instandhouding en de verbetering alsmede het waarborgen van de kwaliteit van door leden vervaardigde producten, door de instelling van bepaalde werkwijzen en van controlediensten : dit is een « gewoonlijk tegen vergoeding uitgeoefende economische activiteit », die voldoende is voor de erkenning.

b) Anderzijds was men van mening, dat, indien door een rechtspersoon een dergelijke activiteit daadwerkelijk en duurzaam werd uitgeoefend terwijl deze activiteit toch niet met zoveel woorden in haar doelomschrijving was opgenomen, deze rechtspersoon eveneens onder het toepassingsgebied van de erkenning zou moeten vallen.

Dit echter geldt slechts voor het geval dat de rechtspersoon bij het uitoefenen van een economische activiteit niet handelt in strijd met het recht in overeenstemming waarmede zij is opgericht.

De verscheidenheid van de wetgevingen zou hier tot moeilijkheden kunnen leiden. Daarom is aangegeven dat de wet, in overeenstemming waarmede zij is opgericht, geraadpleegd moet worden om na te gaan of de rechtspersoon, die in strijd met haar statuten heeft gehandeld, terzelfdertijd de wet heeft geschonden.

AFDELING II.

Voorwaarden voor de erkenning.

13. Een vennootschap of een rechtspersoon die voor erkenning in aanmerking komt kan in het kader van het Verdrag uiteraard slechts werkelijk worden erkend indien zij een juridisch aanknopingspunt heeft met een van de verdragsluitende landen : het Verdrag moest derhalve het criterium voor deze aanknopingspunt bepalen (A). Omdat door de bepaling van het aanknopingspunt het vraagstuk van de werkelijke zetel aan de orde kwam, moest dit begrip tevens worden omschreven (B). De erkenning veronderstelt voorts dat de vennootschap op grond van de wet van haar land van herkomst een minimum aan rechts- en handelsbevoegdheid bezit (C).

A) Het aanknopingspunt.

14. Zoals bekend wordt door de artikelen 58 en 66 van het Verdrag van Rome het recht van vestiging en van het vrij verrichten van diensten toegekend aan « de vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een Lid-Staat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de Gemeenschap hebben » (artikel 58, 1ste alinea) doordat zij worden gelijkgesteld met natuurlijke personen die onderdaan zijn van de Lid-Staten. De controversen die naar aanleiding van de interpretatie van deze tekst waren gerezen, zijn thans achterhaald. Algemeen wordt aangenomen dat de termen van de tweede voorwaarde welke voor het recht van vestiging wordt gesteld niet cumulatief doch alternatief zijn. Daaruit volgt in

d'un Etat membre et ayant soit son siège statutaire, soit son administration centrale (c'est-à-dire, selon la définition retenue par la Convention, son siège réel : V. infra, n° 19), soit son principal établissement à l'intérieur de la Communauté, bénéficie du droit d'établissement. — sous réserve d'une condition supplémentaire découlant, le cas échéant, des programmes généraux de libération de l'établissement et des services (V. infra, n° 17, b). Or, on a souligné, par ailleurs, que pour assurer la réalisation du droit d'établissement, il convenait de reconnaître les sociétés qui en bénéficient, et spécialement, par conséquent, une société constituée selon la loi d'un des Etats contractants, mais dont le siège statutaire ne coïnciderait pas avec le siège réel.

15. Or, cette solution ne serait pas, dans tous les cas, compatible avec les systèmes juridiques de ceux des Etats contractants qui fondent le rattachement juridique des sociétés sur la localisation de leur siège réel refusent, on l'a rappelé, de reconnaître celles qui établissent leur siège réel dans un pays autre que celui de leur constitution, et en particulier sur leur propre territoire; elle ne le serait pas non plus, sans aménagements importants, avec les systèmes juridiques des Etats qui sans aller, dans de tels cas, jusqu'à refuser la reconnaissance, s'attribuent compétence pour régir les sociétés constituées à l'étranger, mais dont le siège réel se trouve à l'intérieur de leurs frontières.

Après de longues et fructueuses discussions, constamment animées par la volonté de toutes les délégations d'aboutir à des solutions réellement communautaires, celles-ci ont pu être dégagées et ont trouvé place dans les articles 1, 3 et 4 de la Convention.

16. L'article 1 (relatif, en le rappelle, aux sociétés de droit civil et commercial, y compris les sociétés coopératives, mais auquel l'article 2, ayant trait aux personnes morales autres que ces sociétés, se réfère purement et simplement quant aux conditions de la reconnaissance) dispose que « sont reconnues de plein droit les sociétés, etc... constituées en conformité de la loi d'un Etat contractant ... et ayant leur siège statutaire dans les territoires auxquels s'applique la présente Convention ».

On a ainsi transposé, comme conditions nécessaires, et, sauf cas particuliers, suffisantes de la reconnaissance, la première condition de l'établissement selon l'article 58 (constitution selon la loi d'un Etat membre) et le premier terme de l'alternative constituant, d'après ce même texte, la seconde condition de l'établissement (fixation du siège statutaire à l'intérieur de la Communauté).

Simplement, « les Etats membres » sont remplacés par les « Etats contractants », puisqu'il s'agit ici d'une convention internationale juridiquement distincte du Traité de Rome; d'autre part, la localisation du siège statutaire « dans les territoires auxquels s'applique la présente Convention » a été substituée à sa fixation « à l'intérieur de la Communauté » pour cette même raison, et aussi parce qu'aux termes de l'article 12 la Convention s'appliquera ou pourra s'appliquer à des pays ou territoires associés à la Communauté (V. infra, n° 34).

Enfin, il n'a pas été jugé nécessaire de reprendre, dans la définition du critère de rattachement, les deux autres termes de la condition alternative de l'article 58 (administration centrale ou principal établissement se trouvant dans les territoires où s'applique la Convention). Les explications fournies au cours des travaux ont permis en effet de s'assurer que les sociétés constituées en conformité de la loi de l'un quelconque des Etats contractants doivent fixer, ou en tout cas fixent pratiquement toujours, leur siège statutaire sur le territoire de cet Etat. Il n'existe par conséquent aucun risque qu'une telle société puisse se voir refuser la reconnaissance, bien qu'ayant son administration centrale ou son principal établissement à l'intérieur des territoires d'application de la Convention, mais au motif qu'elle n'y aurait pas son siège statutaire.

17. Mais ceci admis, il fallait précisément trancher les difficultés qui surgissent lorsque siège statutaire et siège réel divergent.

Cette divergence peut apparaître dans trois situations de fait différentes, auxquelles correspondent des solutions également spécifiques.

a) La plus simple est celle où la société, constituée dans un pays contractant A, fixe son siège réel dans un pays contractant B, et invoque le bénéfice de la reconnaissance dans un pays contractant C.

Il a été considéré qu'il ne devait être apporté, dans ce premier cas, de restriction ou aménagement particulier quelconque à la reconnaissance de plein droit; le pays C ne peut en effet subir aucun préjudice sérieux du fait de l'accomplissement occasionnel, à l'intérieur de ses frontières, d'un acte juridique par cette société qui n'est pas « installée » sur son territoire.

Ce cas reste, dès lors, sous l'empire exclusif des articles 1 et 2; on notera que c'est là un progrès substantiel par rapport à la Convention

het bijzonder dat een vennootschap of rechtspersoon welke in overeenstemming met de wetgeving van een Lid-Staat is opgericht en ofwel haar statutaire zetel, ofwel haar hoofdbestuur (volgens de in het Verdrag gekozen definitie dus haar werkelijke zetel: zie hieronder n° 19), ofwel haar hoofdvestiging, binnen de Gemeenschap heeft, het recht van vrije vestiging bezit, — onder voorbehoud van een aanvullende voorwaarde die eventueel op grond van de algemene programma's voor de vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten kan worden gesteld (zie hieronder n° 17 sub b). Daarnaast is er de aandacht op gevestigd, dat voor een verwezenlijking van het recht van vestiging de vennootschappen die daarop aanspraak kunnen maken, dienen te worden erkend, in het bijzonder dus een vennootschap die overeenkomstig de wet van een van de verdragsluitende landen is opgericht, doch wier statutaire zetel niet met de werkelijke zetel samenvalt.

15. Deze oplossing zou echter niet in alle gevallen verenigbaar zijn met de rechtsstelsels van diegene van de verdragsluitende landen die, doordat zij de juridische aanknopingspunt van de vennootschappen leggen bij de plaats van de werkelijke zetel, weigeren om de vennootschappen te erkennen — men weet het — die hun werkelijke zetel vestigen in een ander land dan dat van hun oprichting, in het bijzonder op hun eigen grondgebied; deze oplossing zou, zonder belangrijke correcties, evenmin verenigbaar zijn met de rechtsstelsels van de landen die, zonder in een dergelijk geval zover te gaan dat zijn de erkenning weigeren, zich toch de bevoegdheid toekennen de vennootschappen die in het buitenland zijn opgericht doch wier werkelijke zetel binnen hun grenzen is gelegen, aan hun rechtsregels te onderwerpen.

Na langdurige en vruchtbare discussies, die steeds werden beziel door het verlangen van alle delegaties om tot werkelijk communautaire oplossingen te geraken, is men er inderdaad in geslaagd deze te vinden; zij zijn in de artikelen 1, 3 en 4 van het Verdrag neergelegd.

16. Artikel 1 (dat zoals men weet betrekking heeft op de vennootschappen naar burgerlijk of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen daaronder begrepen, naar welk artikel echter artikel 2, dat andere rechtspersonen dan deze vennootschappen behandelt, louter en alleen verwijst met betrekking tot de erkenningsvoorwaarden) bepaalt dat « van rechtswege worden erkend de vennootschappen ... welke zijn opgericht in overeenstemming met het recht van een verdragsluitende Staat ... en welke haar statutaire zetel hebben binnen de grondgebieden waarop dit Verdrag van toepassing is ».

Men heeft aldus als noodzakelijke en, behoudens bijzondere gevallen, voldoende voorwaarden voor de erkenning, overgenomen de eerste voorwaarde voor de vestiging ingevolge artikel 58 (oprichting in overeenstemming met de wetgeving van een Lid-Staat) en de eerste term van de alternatieve voorwaarde die, ingevolge genoemd artikel, de tweede voorwaarde voor de vestiging vormt (vestiging van de statutaire zetel binnen de Gemeenschap).

De woorden « Lid-Staten » zijn eenvoudig vervangen door de woorden « Verdragsluitende Staten » omdat het in dit geval een internationale overeenkomst betreft die juridisch los staat van het Verdrag van Rome; voorts is de plaats van de statutaire zetel « binnen de grondgebieden waarop dit Verdrag van toepassing is » in de plaats gekomen voor de liggende « binnen de Gemeenschap », zulks om dezelfde reden en tevens omdat krachtens artikel 12 het Verdrag van toepassing zal zijn of zal kunnen zijn op de met de Gemeenschap geassocieerde landen of gebieden (zie hieronder n° 34).

Tenslotte is het niet noodzakelijk geacht in de definitie van het aanknopingspunt de twee andere termen van de alternatieve voorwaarde van artikel 58 (hoofdbestuur of hoofdvestiging binnen het grondgebied waarop het Verdrag van toepassing is) over te nemen. Uit de tijdens de voorbereidende vergaderingen gedane uiteenzettingen is duidelijk gebleken dat vennootschappen die overeenkomstig de wet van enige verdragsluitende staat zijn opgericht hun statutaire zetel op het grondgebied van die Staat moeten vestigen, of zulks in ieder geval praktisch altijd doen. Er bestaat derhalve geen enkel gevaar dat een dergelijke vennootschap voor een weigering van de erkenning komt te staan, welke is gegrond op het feit dat zij haar statutaire zetel niet heeft gevestigd binnen het grondgebied waarop het Verdrag van toepassing is, hoewel zij daar wel haar hoofdbestuur of haar hoofdvestiging heeft.

17. Toen men het omtrent dit punt eens was, moesten natuurlijk de moeilijkheden worden opgelost waarvoor men komt te staan wanneer de statutaire zetel niet met de werkelijke zetel samenvalt.

Zulks kan gebeuren in drie verschillende feitelijke situaties waarvoor afzonderlijke oplossingen zijn gevonden.

a) Het meest simpele geval is dat de vennootschap die in een verdragsluitend land A is opgericht, haar werkelijke zetel vestigt in een verdragsluitend land B, en in een verdragsluitend land C de erkenning inroept.

Men was van mening dat in dit eerste geval op de erkenning van rechtswege geen enkele bijzondere beperking of correcte behoefte te worden aangebracht; land C kan immers geen enkel ernstig nadeel ondervinden van de omstandigheid dat binnen zijn grenzen incidenteel door deze vennootschap die zich niet op zijn grondgebied heeft « geïnstalleerd » een rechtshandeling wordt verricht.

Dit geval blijft derhalve uitsluitend beheerst door de artikelen 1 en 2; het is duidelijk dat zulks ten opzichte van het Verdrag van 's-Graven-

de La Haye, qui permettrait (art. 2) la non-reconnaissance par le pays C, si lui-même et le pays B « prennent en considération le siège réel ».

b) Un deuxième cas, se situant en quelque sorte à l'extrémité opposée de la gamme des hypothèses, est celui d'une société ou personne morale mentionnée aux articles 1 et 2 (c'est-à-dire constituée selon la loi d'un des Etats contractants et ayant son siège statutaire dans les territoires d'application de la Convention), mais dont le siège réel se trouve hors de ces territoires.

Aux termes de l'article 3, tout Etat contractant peut déclarer qu'il n'appliquera pas la Convention à ces sociétés ou personnes morales « si elles n'ont pas de lien sérieux avec l'économie de l'un de ces territoires ».

La fixation du siège réel de ces sociétés ou personnes morales hors des territoires d'application de la Convention en fait, par rapport à l'ensemble des Etats contractants, des entités économiques allogènes et le lien exclusivement juridique résultant de leur incorporation à l'intérieur de ces territoires peut être jugé, par certains des Etats contractants, trop ténu; on autorise donc ces Etats à considérer qu'il faut le compléter par un lien économique, pour justifier la reconnaissance. Dans son expression, cette condition n'est du reste pas rigoureusement calquée sur celle que les Programmes généraux posent à l'établissement secondaire ou aux prestations de services par les sociétés « incorporées » dans la Communauté, mais n'y ayant pas leur siège réel.

c) Restait la troisième hypothèse : celle où la société étant constituée et ayant son siège statutaire dans un pays contractant A, fixe son siège réel dans un pays contractant B, où elle entend se prévaloir de la reconnaissance en vertu de la Convention.

Pour tenir compte de la prise en considération, par la plupart des Etats contractants, du siège réel, l'article 4 de la Convention leur ouvre, dans ce cas, une faculté inspirée de la solution des lois belge, luxembourgeoise et italienne, précédemment rappelées, mais aménagées de manière à respecter également au maximum la « vocation communautaire » des sociétés constituées selon la loi d'un Etat contractant.

L'Etat contractant sur le territoire duquel la société ou personne morale considérée fixe son siège réel peut, selon ce texte, déclarer qu'il lui appliquera les dispositions de sa propre loi qu'il considère comme impératives : de cette manière, tout Etat contractant peut, s'il le juge opportun, empêcher une société ou personne morale constituée à l'étranger, mais implantée sur son territoire, d'échapper à des règles auxquelles les sociétés « autochtones » elles-mêmes ne pourraient se soustraire.

En revanche, cette déclaration n'entraînera application des dispositions supplétives de la loi de l'Etat d'accueil que dans deux cas :

— soit si les statuts de la société n'y dérogent pas, cette dérogation pouvant résulter non seulement de dispositions relatives à des points particuliers, mais aussi d'une référence globale, pourvu qu'elle soit expresse : l'autonomie de la volonté des fondateurs de la société, et la physionomie propre de celle-ci seront ainsi respectées dans toute la mesure compatible avec le caractère déterminant que certains des Etats contractants attachent à la fixation du siège réel;

— soit, à défaut d'une telle dérogation dans les statuts (qui est toujours suffisante pour exclure l'application des dispositions supplétives de la loi du pays d'accueil), si la société ou personne morale ne démontre pas qu'elle a exercé effectivement son activité pendant un temps raisonnable dans l'Etat contractant en conformité de la loi duquel elle s'est constituée : pareille démonstration permettrait en effet d'écarter l'hypothèse que la société s'est constituée dans un pays autre que celui de son siège réel, bien qu'ayant eu dès l'origine l'intention de « fixer » dans ce dernier, et qu'elle aurait agi ainsi dans le but d'échapper à des dispositions législatives que ses fondateurs jugeaient moins avantageuses.

L'application de ces dispositions n'ira certes pas sans difficultés, car elle suppose la combinaison, en une seule personne juridique, de deux statuts différents. Mais il n'en faut pas moins souligner le progrès considérable qu'elles représentent par rapport à la non reconnaissance pure et simple que consacrent, en pareil cas, les législations de certains des Etats contractants, et que la Convention de La Haye eût également permise.

18. On notera également qu'à la différence de la Convention de La Haye, la Convention ne limite pas aux pays « qui prennent en consi-

hage, dat (In artikel 2) de niet-erkenning door land C toestaat indien dit land zelf en land B « de werkelijke zetel in aanmerking nemen », een aanmerkelijke stap vooruit betekent.

b) Een tweede geval, waarvan men zou kunnen zeggen dat het andere uiterste vormt, is dat van een vennootschap of rechtspersoon, genoemd in de artikelen 1 en 2 (dat wil zeggen, welke is opgericht overeenkomstig de wetgeving van een der Verdragsluitende Staten en die haar statutaire zetel heeft binnen de grondgebieden waarop het Verdrag van toepassing is), doch wier werkelijke zetel buiten deze grondgebieden is gelegen.

Ingevolge artikel 3 kan iedere Verdragsluitende Staat verklaren dat hij het Verdrag niet zal toepassen op deze vennootschappen of rechtspersonen « indien zij geen werkelijke band met de economie van een van deze grondgebieden hebben ».

De vestiging van de werkelijke zetel van deze vennootschappen of rechtspersonen buiten de grondgebieden waarop het Verdrag van toepassing is leidt ertoe dat zij, ten opzichte van alle Verdragsluitende Staten, vreemde economische eenheden worden, en het kan, dat sommige Verdragsluitende Staten de uitsluitend juridische band die het gevolg is van de incorporatie binnen deze grondgebieden van onvoldoende gewicht beschouwen; men staat derhalve deze landen toe te bepalen dat, wil een zodanige vennootschap in aanmerking komen voor de erkenning, deze band met een economische band moet worden aangevuld. De bewoordingen van deze voorwaarde vormen trouwens geen slaafse navolging van de voorwaarde gesteld door de Algemene Programma's voor de tweede vestiging of voor het verrichten van diensten door vennootschappen die in de Gemeenschap zijn « geïncorporeerd », maar er niet hun werkelijke zetel hebben.

c) Blijft dan nog het derde geval : namelijk dat de vennootschap die in een verdragsluitend land A is opgericht en aldaar haar statutaire zetel heeft, haar werkelijke zetel vestigt in verdragsluitend land B alwaar zij voornemens is krachtens het Verdrag de erkenning in te roepen.

Ten einde rekening te houden met de omstandigheid dat het merendeel van de Verdragsluitende Staten de werkelijke zetel in aanmerking neemt, geeft artikel 4 van het Verdrag hun voor dit geval een bevoegdheid welke is gebaseerd op de reeds genoemde regeling van de Belgische, Luxemburgse en Italiaanse wetgeving, doch dusdanig is aangepast dat tevens zoveel mogelijk het « communautaire karakter » van de vennootschappen die volgens de wetgeving van een Verdragsluitende Staat zijn opgericht in het oog wordt gehouden.

De verdragsluitende Staat op welks grondgebied de betrokken vennootschap of rechtspersoon haar werkelijke zetel vestigt, kan volgens dit artikel verklaren dat hij op haar de bepalingen van zijn eigen wetgeving die hij van dwingende aard acht zal toepassen : op deze wijze kan elke verdragsluitende Staat, indien hij zulks dienstig acht, voorkomen dat een in het buitenland opgerichte vennootschap of rechtspersoon die op zijn grondgebied gevestigd is, buiten het bereik valt van voorschriften waaraan de « autochtone » vennootschappen zelf zich niet zouden kunnen onttrekken.

Anderzijds zal deze verklaring slechts in de volgende twee gevallen medebrengen dat de bepalingen van regeland recht van de Staat van ontvangst van toepassing zijn :

— ten eerste indien in de statuten van de vennootschap daarvan niet wordt afgeweken; deze afwijking kan niet alleen het gevolg zijn van bepalingen die bijzondere punten regelen doch ook van een algemene verwijzing, mits deze uitdrukkelijk is geschied; aldus zullen de autonomie van de wil van de oprichters der vennootschap en het eigen karakter van deze laatste worden gerespecteerd voor zover zulks verenigbaar is met het beslissend karakter, dat sommige verdragsluitende Staten toekennen aan de vestiging van de werkelijke zetel;

— ten tweede indien bij het ontbreken van een dergelijke afwijking in de statuten (die altijd voldoende is om de toepassing van aanvullende voorschriften van het recht van het land van ontvangst uit te sluiten) de vennootschap of rechtspersoon niet aantoont dat zij gedurende een redelijke tijd in de verdragsluitende Staat, overeenkomstig welks wetgeving zij is opgericht, metterdaad haar werkzaamheid heeft uitgeoefend en en andere wel wordt aangetoond zou het immers mogelijk zijn het geval uit te sluiten van een vennootschap die is opgericht in een ander land dan dat van haar werkelijke zetel hoewel zij vanaf het begin de bedoeling heeft gehad zich in dit laatste land « te vestigen », en die aldus zou hebben gehandeld met het oogmerk te ontsnappen aan de toepassing van de wettelijke bepalingen die haar oprichters minder voordeling achten.

De toepassing van deze bepalingen zal ongetwijfeld met moeilijkheden gepaard gaan, omdat daarbij wordt verondersteld dat een enkele rechtspersoon aan twee verschillende statuten onderworpen kan zijn. Doch daarbij mag toch niet uit het oog worden verloren dat deze bepalingen een belangrijke vooruitgang betekenen ten opzichte van de niet-erkenning zonder meer, waaraan in een dergelijk geval door de wetgeving van sommige verdragsluitende Staten wordt vastgehouden, en die het Verdrag van 's-Gravenhage eveneens heeft toegestaan.

18. Eveneens valt op te merken dat het Verdrag, in tegenstelling tot het Verdrag van 's-Gravenhage, de bevoegdheid om de in de

dération le siège réel » la faculté de faire les déclarations prévues aux articles 3 et 4. On ne voit pas très bien, en effet, la portée pratique d'une telle restriction : car si un pays use de la faculté qui lui est laissée, c'est précisément qu'il s'attache à la conception du siège réel et, son attachement fut-il même récent, on ne saurait l'empêcher d'en déduire les conséquences.

Mais on s'est efforcé, par d'autres dispositions, de limiter les effets des changements que pourraient subir, en ce domaine, les conceptions juridiques des États contractant (v. infra, n° 22 et s.).

B) Définition du siège réel.

19. La fixation du siège réel des sociétés ou personnes morales peut jouer, on l'a vu, un rôle important (V. supra, n°s 14 à 18).

Aussi bien était-il opportun d'en donner une définition uniforme. Tel est l'objet de l'article 5, qui dispose que « au sens de la présente Convention, on entend par siège réel des sociétés ou personnes morales le lieu où est établie leur administration centrale » : solution déjà consacrée par la Convention de La Haye, et conforme au droit interne des États contractants qui prennent en considération le siège réel.

C) Capacité de la société ou personne morale selon sa loi d'origine.

20. La capacité de la société ou personne morale étrangère dans le pays où elle est reconnue comme telle est un effet de la reconnaissance, que l'on retrouvera (V. infra, n° 22 et s.).

Mais un minimum de capacité selon la loi d'origine constitue, au préalable, une condition de la reconnaissance. Reconnaitre une société ou personne morale étrangère, c'est en effet admettre qu'elle a une existence juridique propre, c'est-à-dire concrètement, qu'elle est apte à être titulaire de droits et d'obligations : la reconnaissance est donc logiquement exclue, si cette aptitude est refusée à la société par la loi sous l'empire de laquelle elle s'est constituée.

21. C'est cette solution que traduit le membre de phrase correspondant à l'article 1 de la Convention, pour les sociétés qu'il vise (et par référence, l'article 2 pour les personnes morales autres que ces sociétés), qui dispose que « sont reconnues de plein droit les sociétés ... constituées en conformité de la loi d'un État contractant qui leur accorde la capacité d'être titulaire de droits et d'obligations... ».

Trois observations éclaireront la portée de ce texte :

a) A la différence de la Convention de La Haye, qui n'admet la reconnaissance de la personnalité juridique que si « elle comporte, outre la capacité d'ester en justice, au moins la capacité de posséder des biens et de passer des contrats et d'autres actes juridiques » (art. 1), la Convention se borne à exiger la capacité d'être titulaire de droits et d'obligations, sans autre détermination ni qualification.

On a entendu étendre ainsi le bénéfice de la reconnaissance à des sociétés ou personnes morales auxquelles la loi de constitution ne conférerait qu'une capacité partielle.

b) Notons en outre, dès à présent, que la reconnaissance n'est pas subordonnée à l'octroi, par la loi d'origine, de la personnalité morale à la société qui en invoque le bénéfice (art. 8, infra n° 25).

c) On verra enfin que l'une des déclarations communes confirme l'applicabilité de l'article 1 de la Convention à certains types de sociétés (v. infra, n° 49).

CHAPITRE II.

Effets de la reconnaissance.

22. Les articles 6 à 8 de la Convention, formant le Chapitre II, déterminent les effets de la reconnaissance.

En revanche, la Convention ne traite pas de l'établissement et de la prestation des services de sociétés ou personnes morales reconnues, questions étrangères à son objet.

artikelen 3 en 4 genoemde verklaringen af te leggen, niet beperkt tot de landen « die de werkelijke zetel in aanmerking nemen ». De praktische draagwijdte van een dergelijke beperking is immers niet wel in te zien : indien toch een land van de hem toegekende bevoegdheid gebruik maakt, blijkt daaruit juist dat het de theorie van de werkelijke zetel aanhangt. — en al zou zulks eerst sedert kort het geval zijn —, men kan dit land niet verhinderen daaruit de consequenties te trekken.

Men heeft er echter naar gestreefd om door middel van andere bepalingen de gevolgen te beperken van op dit gebied mogelijkerwijze plaatsvindende wijzigingen in de rechtsopvattingen van de verdragsluitende landen (zie hieronder n° 22 en volgende).

B) Definitie van de werkelijke zetel.

19. De vestiging van de werkelijke zetel van vennootschappen of rechtspersonen kan, zoals wij hebben gezien, een belangrijke rol spelen (zie hierboven onder n°s 14 t/m 18).

Daarom diende men daarvan een uniforme omschrijving te geven. Dit geschiedt in artikel 5 dat bepaalt : « onder de werkelijke zetel van een vennootschap of rechtspersoon wordt in dit Verdrag verstaan de plaats waar haar hoofdbestuur is gevestigd » : deze oplossing is reeds te vinden in het Verdrag van 's-Gravenhage en is in overeenstemming met het interne recht van de verdragsluitende landen die de werkelijke zetel in aanmerking nemen.

C) Rechts- en handelingsbevoegdheid van de vennootschap of rechtspersonen volgens de wet van haar land van herkomst.

20. Dat de vreemde vennootschap of rechtspersoon rechts- en handelingsbevoegd is in het land, waar zij als zodanig wordt erkend, is een gevolg van de erkenning dat hieronder in de nummers 22 en volgende wordt behandeld.

Een prealabele voorwaarde voor de erkenning is echter, dat volgens de wet van herkomst de vennootschap een minimum aan rechts- en handelingsbevoegdheid bezit. De erkenning van een vreemde vennootschap of rechtspersoon betekent immers dat men aanvaardt dat zij een eigen juridisch bestaan voert, dat wil in concreto zeggen dat zij drager van rechten en verplichtingen kan zijn : logischerwijze is de erkenning dus uitgesloten indien de wet onder vigeur waarvan zij is opgericht aan deze vennootschap de bevoegdheid ontzegt drager van rechten en verplichtingen te zijn.

21. Deze oplossing is neergelegd in de overeenkomstige zinsnede van artikel 1 van het Verdrag ten aanzien van de daarin behandelde vennootschappen (en van artikel 2 ten aanzien van de andere rechtspersonen dan deze vennootschappen) door de verwijzing naar artikel 1, welk artikel bepaalt dat « van rechtswege worden erkend de vennootschappen ... welke zijn opgericht in overeenstemming met het recht van een verdragsluitende staat op grond waarvan zij de bevoegdheid bezitten om drager van rechten en verplichtingen te zijn... ».

De strekking van deze tekst wordt aan de hand van de drie navolgende opmerkingen duidelijk :

a) In tegenstelling tot het Verdrag van 's-Gravenhage dat de erkenning van de rechtspersoonlijkheid slechts toestaat indien « zij, behalve de bevoegdheid in rechte op te treden, ten minste inhoudt de bevoegdheid goederen te bezitten, overeenkomsten te sluiten en andere rechtshandelingen te verrichten » (artikel 1), beperkt het Verdrag zich ertoe de eis te stellen dat de vennootschap de bevoegdheid bezit drager van rechten en verplichtingen te zijn, zulks zonder enig nadere bepaling of kwalificatie.

Men heeft aldus beoogd ook vennootschappen of rechtspersonen waaraan de wet van het land van oprichting slechts een gedeeltelijke rechtsbevoegdheid of handelingsbekwaamheid toekent, recht op erkenning te geven.

b) Er zij reeds thans op gewezen, dat de erkenning niet ervan afhankelijk wordt gesteld dat de wet van het land van herkomst aan de vennootschap, die de erkenning inroept, rechtspersoonlijkheid toekent (artikel 8, zie hieronder, n° 25).

c) Men zal ten slotte zien dat één van de Gemeenschappelijke Verklaringen de toepasselijkheid van artikel 1 van het Verdrag op bepaalde soorten vennootschappen bevestigt (zie hieronder nr. 49).

HOOFDSTUK II.

De rechtsgevolgen van de erkenning.

22. De artikelen 6 tot en met 8 van het Verdrag, die tezamen hoofdstuk II vormen, bepalen de rechtsgevolgen van de erkenning.

Daarentegen behandelt het Verdrag niet de vestiging van en het verrichten van diensten door erkende vennootschappen of rechtspersonen; deze vraagstukken vallen buiten het onderwerp van het Verdrag.

23. Conformément à une solution traditionnelle du droit international privé, également suivie par la Convention de La Haye, l'article 6 de la Convention décide que les « sociétés ou personnes morales reconnues en vertu de la présente Convention ont la capacité qui leur est accordée par la loi en conformité de laquelle elles ont été constituées » : cette loi est en effet compétente pour régir leur statut personnel, dont la capacité est un des éléments.

Réserve a cependant été faite de l'application éventuelle de l'article 4 (supra n° 17, c), qui pourrait avoir pour effet de soumettre la société ou personne morale aux dispositions impératives, voire supplétives de la loi du pays, autre que celui dans lequel elle s'est constituée, où elle fixe son siège réel. Les dispositions de la loi du pays d'accueil, que celui-ci aurait déclarées applicables, peuvent en effet concerner la capacité.

24. Non moins généralement admise est la règle de l'article 7, qui autorise l'Etat dans lequel la reconnaissance est invoquée à refuser aux sociétés ou personnes morales reconnues en vertu de la Convention « les droits et facultés déterminés qu'il n'accorde pas aux sociétés ou personnes morales de type correspondant » (Cf. Convention de La Haye, art. 5, al. 2).

Plusieurs observations méritent cependant d'être faites, qui préciseront la portée exacte de cette solution, à la lumière du texte lui-même, ou des travaux préparatoires.

a) L'« alignement » des sociétés ou personnes morales étrangères sur les sociétés « autochtones » de type correspondant ne peut intervenir qu'au regard des « droits et facultés » ; mais il ne peut avoir pour effet de « retirer à ces sociétés ou personnes morales leur capacité d'être titulaires de droits et d'obligations, de passer des contrats ou d'accomplir d'autres actes juridiques et d'ester en justice » (Convention, art. 7, al. 1, 2me phrase), — en supposant bien entendu que la loi d'origine leur accorde toutes ces aptitudes générales, ce qui n'est pas indispensable, on l'a vu, pour qu'elles puissent bénéficier de la reconnaissance (supra, n° 20).

Autrement dit, la capacité générale, consistant en des aptitudes abstraites de participer à la vie juridique, est déterminée par la loi de constitution, sans que la loi du pays où la reconnaissance est invoquée puisse la restreindre par référence aux sociétés de type correspondant qu'elle régit ; quant aux droits et facultés déterminés, qui forment le contenu concret de la capacité générale, ils sont également définis, a priori, par la loi de constitution, mais la loi du « pays d'accueil » peut les restreindre par le jeu d'une telle référence.

b) On s'est demandé s'il était possible et souhaitable d'établir, pour les besoins de l'application de cette règle, un « tableau des correspondances » entre les types de sociétés existant dans les Etats contractants. Le groupe a estimé qu'il convenait de laisser au juge compétent le soin d'établir, dans chaque cas, les correspondances.

c) L'hypothèse a été également envisagée où il n'existerait, dans le pays d'accueil, aucune société ou personne morale de type correspondant à la société ou personne morale étrangère reconnue.

Il n'a finalement pas été jugé nécessaire de prévoir cette hypothèse par un texte particulier de la Convention ; mais les délégations, à l'exception de celle de l'Italie, ont exprimé le souhait que le rapport mentionnât qu'en pareil cas, seules les règles générales du droit des sociétés du pays d'accueil relatives aux droits et facultés déterminés des sociétés ou personnes morales, pourraient être appliquées à la société ou personne morale étrangère reconnue. La délégation italienne a estimé, toutefois, que ce problème ne devrait pas être traité dans le rapport, mais laissé à l'interprétation des juges.

d) Enfin, selon le deuxième alinéa de l'article 7, les sociétés ou personnes morales reconnues « ne peuvent pas invoquer les limitations à leurs droits et facultés prévues au présent article ».

On a souligné, en effet, que les actes juridiques accomplis grâce à la reconnaissance sont généralement source non seulement de droit, mais d'obligations. On ne saurait dès lors admettre qu'ayant outrepassé le contenu concret de sa capacité, tel qu'il résulterait d'une référence aux sociétés ou personnes morales autochtones de type correspondant, la société ou personne morale étrangère s'abrite ensuite derrière les limitations qu'elle aura ainsi méconnues pour échapper à ses engagements. Ces limitations lui sont opposables par les tiers ou par ses cocontractants, mais elle n'est pas autorisée à s'en prévaloir.

23. Overeenkomstig een traditionele oplossing van het internationaal privaatrecht, die eveneens door het Verdrag van 's-Gravenhage is gevolgd, bepaalt artikel 6 van het Verdrag : « ... bezitten de op grond van dit Verdrag erkende vennootschappen en rechtspersonen de rechts- en handelingsbevoegdheid die hun wordt toegekend door het recht in overeenstemming waarmee zij zijn opgericht » : dit recht is immers bevoegd hun personeelstatuut, waarvan de rechts- en handelingsbevoegdheid elementen zijn, te regelen.

Evenwel is een voorbehoud gemaakt met het oog op de eventuele toepasselijkheid van artikel 4 (zie hierboven, n° 17, c) waarvan het gevolg zou kunnen zijn dat de vennootschap of rechtspersoon onderworpen zou zijn aan de bepalingen van dwingend recht en zelfs aan die van regelend recht, van de wet van een ander land, dan dat waarin zij is opgericht, nl. het land waar zij haar werkelijke zetel vestigt. De bepalingen van de wet van het land van ontvangst die dit land van toepassing zou hebben verklaard, kunnen immers op de rechtsbevoegdheid of handelingsbekwaamheid betrekking hebben.

24. Eveneens algemeen aanvaard is de regel van artikel 7, dat aan de Staat waarin de erkenning wordt ingeroepen toestaat aan de krachtens het Verdrag erkende vennootschappen of rechtspersonen « bepaalde rechten en bevoegdheden die hij niet toekent aan de (eigen) vennootschappen of rechtspersonen van overeenkomstige rechtsvorm » te onzeggen (zie Verdrag van 's-Gravenhage, artikel 5, lid 2).

Hierbij dienen echter enkele opmerkingen te worden gemaakt waardoor de juiste draagwijdte van deze regeling zal worden aangegeven, zulks in het licht van de tekst zelf of van de voorbereidende werkzaamheden.

a) De « aanpassing » van vreemde vennootschappen of rechtspersonen aan de « autochtone » vennootschappen van overeenkomstige rechtsvorm kan slechts plaats vinden met betrekking tot « bepaalde rechten en bevoegdheden » ; dit mag echter niet tot gevolg hebben dat « aan deze vennootschappen of rechtspersonen de bevoegdheid wordt ontnomen om drager te zijn van rechten en verplichtingen, of om overeenkomsten aan te gaan of andere rechtshandelingen te verrichten en in rechte op te treden » (Verdrag, artikel 7, 1^e lid, 2^e zin), waarbij uiteraard wordt verondersteld dat de wet van het land van herkomst aan deze vennootschappen en rechtspersonen al deze algemene bevoegdheden toekent, hetgeen, zoals wij hebben gezien, niet noodzakelijk is om voor de erkenning in aanmerking te komen (zie hierboven n° 20).

Anders gezegd wordt de algemene rechts- en handelingsbevoegdheid, bestaande in de abstracte mogelijkheden om aan het rechtsleven deel te nemen, bepaald door de wet van de oprichting, zonder dat de wet van het land waar de erkenning wordt ingeroepen deze algemene rechts- en handelingsbevoegdheid kan beperken met een verwijzing naar vennootschappen van overeenkomstige rechtsvorm die door deze wet worden beheerst ; met betrekking tot bepaalde rechten en bevoegdheden die de concrete inhoud van de algemene rechts- en handelingsbevoegdheid vormen, geldt dat de omvang daarvan eveneens a priori wordt bepaald door de wet van de oprichting, doch dat de wet van het « land van ontvangst » deze door een dergelijke verwijzing kan beperken.

b) Men heeft zich afgevraagd of het niet mogelijk en wenselijk ware voor de toepassing van dit voorschrift een « vergelijkend overzicht » van de in de verdragsluitende landen bestaande rechtsvormen van vennootschappen op te stellen. De Werkgroep was van oordeel dat het aan de bevoegde rechter moet worden overgelaten om voor elk afzonderlijk geval de overeenkomstige rechtsvorm vast te stellen.

c) Eveneens is het geval onder ogen gezien dat in het land van ontvangst geen enkele vennootschap of rechtspersoon van overeenkomstige rechtsvorm als de erkende buitenlandse vennootschap of rechtspersoon zou bestaan.

Men achtte het tenslotte niet noodzakelijk dit geval door een bijzonder artikel in het Verdrag te regelen ; de delegaties hebben echter, met uitzondering van de delegaties van Italië, de wens uitgesproken dat het rapport zal vermelden dat in een dergelijk geval uitsluitend de algemene regels van het vennootschapsrecht van het land van ontvangst met betrekking tot de bepaalde rechten en bevoegdheden van vennootschappen of rechtspersonen, op de erkende vreemde vennootschap of rechtspersoon zouden kunnen worden toegepast. De Italiaanse delegatie meende daarentegen dat dit vraagstuk niet in het rapport moest worden behandeld doch ter interpretatie aan de rechter moest worden overgelaten.

d) Tenslotte kunnen volgens de tweede alinea van artikel 7 de erkende vennootschappen of rechtspersonen « zich niet bevoegen op de in dit artikel bedoelde beperking van hun rechten en bevoegdheden ».

Men heeft er immers op gewezen dat de rechtshandelingen, wier verrichting door de erkenning mogelijk is geworden, in het algemeen niet alleen de bron zijn van rechten doch ook van verplichtingen. Men kon derhalve niet toestaan dat een vreemde vennootschap of rechtspersoon, die de grenzen van haar rechtsbevoegdheid en handelsbekwaamheid zoals die waren bepaald als gevolg van een verwijzing naar de autochtone vennootschappen of rechtspersonen van overeenkomstige rechtsvorm, heeft overschreden, zich tenslotte zal verschuilen achter de beperkingen die zij zelf heeft miskend, om zodoende aan haar verplichtingen te ontkomen. Deze beperkingen kunnen haar door derden of door de medecontractanten worden tegengeworpen, doch zij is zelf niet bevoegd daarop een beroep te doen.

25. La référence à la loi de constitution pour déterminer la capacité générale de la société aurait pu faire naître une difficulté lorsque cette loi, tout en reconnaissant à la société une capacité juridique propre, ne lui accorde pas, en droit, la personnalité morale; c'est le cas, par exemple, de la « Offene Handels Gesellschaft » de droit allemand (O. H. G.).

Pour éviter toute hésitation en pareille hypothèse, l'article 8 de la Convention précise que « la capacité, les droits et facultés d'une société reconnue en vertu de la présente Convention, ne peuvent être refusés ou limités pour la seule raison que la loi en conformité de laquelle elle a été constituée ne lui accorde pas la personnalité morale ».

Il faut, en d'autres termes, selon l'article 1, que les sociétés mentionnées à ce texte aient, pour être reconnues, la capacité d'être titulaires de droits et d'obligations en vertu de leur loi d'origine; mais il n'est en revanche pas nécessaire que cette capacité prenne corps dans une règle de droit leur accordant formellement la personnalité morale.

CHAPITRE III.

Ordre public.

26. La reconnaissance d'une société ou personne morale étrangère revient à admettre la compétence de la loi sous l'empire de laquelle elle s'est constituée, pour lui conférer une existence juridique et une capacité propres, et pour régir son statut. Il est dès lors normal que selon un mécanisme classique du droit international privé, cette compétence puisse être écartée par l'exception d'ordre public; pratiquement, il en résulte que la reconnaissance pourra être refusée, ou ses effets restreints, lorsque ceux-ci ou celle-là heurteraient les conceptions fondamentales de l'Etat où elle est invoquée.

Aussi bien la réserve de l'ordre public figure-t-elle habituellement dans les conventions d'établissement récentes; elle a été également consacrée, en des termes très généraux, par l'article 8 de la Convention de La Haye, qui décide que « dans chaque Etat contractant, l'application des dispositions (de cette Convention) peut être écartée pour un motif d'ordre public ».

Mais la généralité même de pareille formule pouvait difficilement convenir à une convention conclue entre les Etats membres des Communautés européennes. Leurs législations s'inspirent en effet de principes fondamentaux, souvent communs, ou largement semblables, et elles sont destinées à se rapprocher progressivement les unes des autres; d'autre part, leurs relations dans le cadre des Communautés implique une confiance réciproque accrue, difficilement compatible avec la suspension que traduit l'exception d'ordre public.

27. Aussi bien, sans l'éliminer complètement — ce qui ne paraît guère possible aussi longtemps que la coordination des législations des Etats contractants n'aura pas fait de très grande progrès — la Convention s'efforcera-t-elle de circonscrire l'intervention de l'ordre public, d'une part quant à son *domaine* (Section I), d'autre part quant à son *contenu* (Section II).

SECTION I.

Domaine d'intervention de l'ordre public.

28. L'article 9 de la Convention dispose que « dans chaque Etat contractant, l'application de la présente Convention ne peut être écartée que lorsque la société ou personne morale qui l'invoque contrevient par son *objet*, par son *but* ou par l'*activité effectivement exercée*, à des principes ou à des règles que ledit Etat considère comme d'ordre public au sens du droit international privé ».

Inspiré, en particulier, de l'article 6 de la Convention d'établissement et de navigation franco-allemande du 27 octobre 1956, qui dispose que « sont reconnues par chacune des Parties contractantes comme existant régulièrement, sous réserve que rien dans leur constitution ou leur objet ne soit contraire à l'ordre public de cette Partie, les sociétés, etc... », ce texte restreint d'avantage encore le domaine de l'ordre public; il a notamment pour objet et doit avoir pour conséquence, d'empêcher que l'ordre public d'un Etat contractant ne soit opposé à la reconnaissance d'une société ou personne morale au motif que les règles de l'Etat où elle a été constituée, relatives à sa formation ou à son fonctionnement, y seraient contraires.

29. Il a été estimé opportun de mentionner expressément dans la Convention, une application de cette règle: elle fait l'objet du deu-

25. De verwijzing naar het recht van het land van oprichting voor de bepaling van de algemene rechts- en handlingsbevoegdheid van de vennootschap zou tot moeilijkheden aanleiding hebben kunnen geven wanneer dit recht aan de vennootschap wel een eigen rechts- en handlingsbevoegdheid toekent, doch haar geen rechtspersoonlijkheid verleent: dit is bijvoorbeeld het geval met de « Offene Handels Gesellschaft » van het Duits recht (O. H. G.).

Om voor een dergelijk geval elke twijfel uit te sluiten zegt artikel 8 van het Verdrag: « De rechts- en handlingsbevoegdheid, alsmede de bijzondere rechten en bevoegdheden van een op grond van dit Verdrag erkende vennootschap mogen niet worden ontzegd of beperkt op de enkele grond dat het recht in overeenstemming waarmee zij is opgericht haar geen rechtspersoonlijkheid toekent ».

Met andere woorden is volgens artikel 1 nodig, dat de in dit artikel genoemde vennootschappen, om erkend te worden, de bevoegdheid bezitten drager van rechten en verplichtingen te zijn krachtens de wet van hun land van herkomst; daarentegen is het niet noodzakelijk dat deze bevoegdheid is neergelegd in een rechtsvoorschrift dat hun formeel rechtspersoonlijkheid verleent.

HOOFDSTUK III.

Openbare orde.

26. De erkenning van een vreemde vennootschap of rechtspersoon komt hierop neer dat de bevoegdheid wordt erkend van de wet krachtens welke zij is opgericht, om haar aldus een eigen juridisch bestaan en een eigen rechts- en handlingsbevoegdheid te verlenen, en om haar rechtspositie te regelen. Het is daarom normaal dat deze bevoegdheid volgens een klassieke regel van het internationaal privaatrecht door een beroep op de openbare orde terzijde kan worden gesteld: in de praktijk leidt dit ertoe dat de erkenning kan worden geweigerd, of de gevolgen ervan kunnen worden beperkt, wanneer deze erkenning of deze gevolgen in strijd zouden zijn met de fundamentele rechtsopvattingen van de Staat waar de erkenning wordt ingeroepen.

De openbare orde-clausule is dan ook in vestigingsverdragen van recente datum gewoonlijk opgenomen; in zeer algemene termen is zij eveneens neergelegd in artikel 8 van het Verdrag van 's-Gravenhage dat verklaart: « in iedere verdragsluitende staat kan de toepassing van de bepalingen (van dit Verdrag) terzijde worden gesteld op grond van de openbare orde ».

De algemeenheid van deze bewoordingen past echter slecht in een verdrag dat tussen de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen wordt gesloten. Hun wetgevingen zijn immers op dikwijls dezelfde, of vrijwel met elkander overeenkomende, rechtsbeginselen gebaseerd en in de toekomst zullen deze wetgevingen geleidelijk worden geharmoniseerd; voorts brengen hun onderlinge betrekkingen in het kader van de Gemeenschappen een groter wederzijds vertrouwen mede, waarmee de achterdocht die in het beroep op de openbare orde ligt opgesloten, moeilijk verenigbaar is.

27. Daarom wil het Verdrag het beroep op de openbare orde zo niet volledig terzijde stellen — dit zal praktisch wel onuitvoerbaar zijn zolang met de coördinatie van de wetgevingen van de verdragsluitende landen nog geen zeer grote vooruitgang is geboekt — dan toch er een begrenzing van geven, enerzijds met betrekking tot het *toepassingsgebied* (afdeling I), en anderzijds tot de *inhoud* (afdeling II) van dit begrip.

AFDELING I.

Toepassingsgebied van de openbare orde.

28. Artikel 9 van het Verdrag bepaalt: « Een verdragsluitende Staat mag dit Verdrag alleen dan buiten toepassing laten, wanneer de vennootschap of rechtspersoon die er een beroep op doet, door haar *maatschappelijk doel*, door haar *werkelijk nagestreefd doel*, of door haar *daadwerkelijk uitgeoefende activiteit* handelt in strijd met de beginselen of bepalingen die bedoelde Staat als van openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht beschouwt ».

Deze tekst is in het bijzonder gebaseerd op artikel 6 van het Frans-Duitse Vestigings- en Scheepsvaartverdrag van 27 oktober 1956, dat bepaalt dat « door elk der verdragsluitende partijen als wettig bestaande worden beschouwd, onder voorbehoud dat niets in hun oprichting of hun doel in strijd is met de openbare orde van deze partij, de vennootschappen, enz... »; de formulering (van artikel 9) beperkt het toepassingsgebied van de openbare orde nog verder; het doel en het beoogde gevolg van deze tekst is met name te voorkomen dat de openbare orde van een verdragsluitende staat wordt tegen- geworpen aan de erkenning van een vennootschap of rechtspersoon onder het motief dat met deze openbare orde in strijd zouden zijn de rechtsregels van het land waar zij is opgericht en die haar oprichting of haar werking betreffen.

29. Het werd dienstig geacht in het Verdrag een geval van toepassing van dit voorschrift uitdrukkelijk te vermelden: dit is neerge-

xième alinéa de l'article 9, aux termes duquel « si la loi en conformité de laquelle une société s'est constituée admet que celle-ci existe juridiquement si elle n'a qu'un seul associé, ladite société ne peut pour ce seul motif être considérée par un Etat contractant comme contraire à son ordre public au sens du droit international privé ».

Ainsi est résolue, dans le sens favorable à la reconnaissance des sociétés, la question classique de l'« Einmannsgesellschaft ». Le droit allemand et le droit néerlandais admettent qu'une société peut, sinon se créer, du moins se poursuivre avec un seul associé. Cette solution est rejetée par les législations d'autres Etats contractants, mais la réaction de ces derniers à l'égard d'une règle de droit étranger qui l'admet est variable : ainsi, la jurisprudence française ne refuse pas d'appliquer une telle règle si le droit étranger qui la consacre est compétent pour régler la société dont il s'agit ; la jurisprudence belge la considère, en revanche, comme contraire à l'ordre public.

La Convention adopte, on l'a vu, la solution la plus libérale.

30. Quant à la détermination positive du domaine où l'exception d'ordre public peut intervenir, elle répond aux préoccupations exprimées au cours des travaux, par les diverses délégations :

— l'objet de la société ou de la personne morale, c'est, bien entendu, l'activité à laquelle il est déclaré, dans ses statuts ou son acte constitutif, qu'elle entend se consacrer ;

— son but, c'est le résultat qu'elle se propose d'atteindre ;

— l'activité effectivement exercée est enfin celle à laquelle la société ou la personne morale se livre en fait, alors même qu'elle ne serait pas mentionnée dans ses statuts ou son acte constitutif.

De cette manière, l'exception d'ordre public ne pourra être écartée par une définition trop habile de l'objet social, ni par le fait d'une divergence entre la définition statutaire de cet objet et l'activité réelle de la société ou de la personne morale ; mais en revanche, elle sera cantonnée dans le domaine ainsi circonscrit, ce qui constitue un nouveau progrès par rapport au droit commun, comme à une partie du droit conventionnel des Etats contractants.

SECTION II.

Contenu de l'ordre public.

31. Il n'est pas besoin de rappeler que le contenu de l'ordre public, variable selon les pays et les époques, ne se prête pas à une détermination exhaustive. Mais cette indétermination même fait le danger de son emploi : fournissant aux Etats le moyen d'écarter unilatéralement l'application d'une loi reconnue compétente ou d'une convention internationale qui les lie, elle est source d'insécurité juridique.

Faute cependant de pouvoir la supprimer complètement, on s'est efforcé, dans la Convention, d'atténuer cette incertitude.

a) D'une part, l'article 9 ne permet aux Etats contractants d'écarter l'application de la Convention que lorsque « la société ou personne morale qui l'invoque contrevient par son objet, etc... à des principes ou à des règles que ledit Etat considère comme d'ordre public au sens du droit international privé ».

La notion de « ordre public au sens du droit international privé », ici employée, se réfère à la distinction, classique dans les systèmes juridiques de plusieurs parmi les Etats contractants, entre les principes et les règles qui sont considérées comme d'ordre public dans les relations qui relèvent du droit international privé et ceux qui sont d'ordre interne.

Seuls les premiers font obstacle à l'application d'une loi étrangère ou (si la réserve en est expressément faite) d'une convention internationale qui y contrevient ; les seconds empêchent seulement que des institutions ou contrats, soumis au système juridique dont ils font partie, y dérogent. Les premiers sont naturellement moins nombreux que les seconds, et traduisent les conceptions politiques, économiques, sociales et morales de caractère fondamental de l'Etat considéré.

En limitant expressément la possibilité de ne pas appliquer la Convention aux cas où la société ou la personne morale qui l'invoque contreviendrait à l'ordre public au sens du droit international privé, on a par conséquent restreint le contenu de l'exception, et, partant, sa fréquence prévisible d'application.

legd in de tweede alinea van artikel 9, waarin wordt gezegd : « heeft een vennootschap slechts één vennoot, dan mag zij door een verdragsluitende Staat niet slechts om die reden als strijdig met zijn openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht worden beschouwd, wanneer zij volgens het recht in overeenstemming waarmee zij is opgericht rehtens kan bestaan ».

Aldus is in een voor de erkenning van vennootschappen gunstige zin het klassieke vraagstuk van de « eenmansvennootschap » opgelost. Het Duitse en het Nederlandse recht laten toe dat een vennootschap met één vennoot, zo niet aldus kan worden opgericht, dan toch kan voortbestaan. Deze mogelijkheid wordt door de wetgevingen van andere verdragsluitende staten verworpen doch hun houding ten opzichte van een vreemde rechtsregel die zulks toestaat is verschillend : de Franse jurisprudentie weigert niet een dergelijke regel toe te passen indien het vreemde recht dat deze regel inhoudt terecht de betrokken vennootschap beheerst ; daarentegen beschouwt de Belgische jurisprudentie zulks strijdig met de openbare orde.

Zoals wij hebben gezien heeft het Verdrag de meest vrijgevege oplossing aanvaard.

30. Met betrekking tot de positieve afbakening van het gebied waar een beroep op de openbare orde mogelijk is, kan worden gesteld dat deze afbakening beantwoordt aan de wensen die door de verschillende delegaties tijdens de voorbereidende werkzaamheden zijn geuit :

— het maatschappelijk doel van de vennootschap of de rechtspersoon is uiteraard de activiteit die in haar statuten of in de oprichtingsakte is omschreven, en waaraan zij zich wil wijden ;

— haar werkelijk nagestreefd doel is het resultaat dat zij zich voorstelt te bereiken ;

— de daadwerkelijk uitgeoefende activiteit is tenslotte de activiteit waaraan de vennootschap of rechtspersoon zich metterdaad wijdt, zelfs wanneer deze niet in de statuten of in de oprichtingsakte zou zijn vermeld.

Op deze wijze zal een beroep op de openbare orde niet kunnen worden uitgesloten door een te geslepen omschrijving van het maatschappelijk doel, noch op grond van het feit dat de statutaire omschrijving van dit doel verschilt van de door de vennootschap of de rechtspersoon werkelijk uitgeoefende activiteit ; omgekeerd zal dit beroep op de openbare orde tot het aldus omschreven terrein worden beperkt, hetgeen een nieuwe stap voorwaarts betekent ten opzichte van het gemene recht, en van een deel van het tractatenrecht van de verdragsluitende staten :

AFDELING II.

Inhoud van het begrip openbare orde.

31. Er behoeft niet op te worden gewezen dat de inhoud van het begrip openbare orde, die van land tot land en van tijdperk tot tijdperk verschilt, zich niet leent voor een uitputtende omschrijving. De onmogelijkheid van nauwkeurige omschrijving levert echter bij de hantering van dit begrip gevaren op : doordat hierdoor aan de staten de mogelijkheid wordt verschaft eenzijdig de toepassing van een als toepasselijk erkende wet of van een bindende internationale overeenkomst terzijde te stellen, ontstaat een bron van rechtsonzekerheid.

Omdat deze onzekerheid niet volledig kon worden opgeheven, is er in het Verdrag naar gestreefd haar voor een deel weg te nemen.

a) Ten eerste staat artikel 9 aan de verdragsluitende staten slechts toe de toepassing van het Verdrag terzijde te stellen wanneer « de vennootschap of rechtspersoon die er een beroep op doet door haar maatschappelijk doel enz... handelt in strijd met de beginselen of bepalingen die bedoelde Staat als van openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht beschouwt ».

Dat hier is gebedigd het begrip « openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht » houdt verband met het in de rechtsstelsels van verschillende verdragsluitende staten klassieke onderscheid tussen de beginselen en rechtsvoorschriften die als van openbare orde worden beschouwd in de rechtsverhoudingen en die behoren tot het internationaal privaatrecht, en die beginselen en regels die van interne openbare orde zijn.

Alleen de eerste staan aan een toepassing van een buitenlandse wet of (indien dit voorbehoud uitdrukkelijk is gemaakt) een internationale overeenkomst die daarmede in strijd is, in de weg ; de tweede verhinderen slechts dat rechtsfiguren of overeenkomsten, die onderworpen zijn aan een rechtsstelsel waarvan deze beginselen en regels deel uitmaken, daarvan afwijken. De eerste zijn uiteraard minder talrijk dan de tweede en vormen de neerslag van de fundamentele politieke, economische, sociale en morele opvattingen van de betrokken staat.

Door uitdrukkelijk de mogelijkheid om het Verdrag niet toe te passen te beperken tot de gevallen dat de vennootschap of rechtspersoon die zich op het Verdrag beroept in strijd zou komen met de openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht, heeft men de inhoud van het beroep op de openbare orde beperkt, waardoor tevens mag worden verwacht, dat dit beroep in een geringer aantal gevallen zal worden gedaan.

En revanche, conformément à la théorie générale de l'ordre public en droit international privé, on a dû admettre que celui-ci pourrait être composé non seulement de règles de droit positif d'application directe, mais aussi de principes, qui leur sont sous-jacents, et aussi qu'il appartiendrait à chaque Etat contractant de déterminer lui-même le contenu de son ordre public, au sens de son propre droit international privé.

b) Toutefois, une limitation est apportée à cette compétence étatique unilatérale par l'article 10 de la Convention, aux termes duquel « ne peuvent être considérés comme étant d'ordre public, au sens de l'article 9, des principes ou des règles contraires aux dispositions du traité instituant la Communauté Economique Européenne ».

A première vue, cette disposition peut surprendre, car on n'envisage pas que les Etats contractants, qui sont en même temps membres de la Communauté Economique Européenne, puissent maintenir ou adopter des principes ou des règles contraires au Traité qui l'institue. Mais en réalité, de tels principes ou règles pourraient fort bien subsister ou apparaître dans le *droit commun* de ces Etats, étant entendu qu'ils ne seraient pas applicables dans leurs rapports réciproques, mais seulement à l'égard des Etats tiers (par exemple, des dispositions apportant de nouvelles restrictions à l'établissement des personnes morales étrangères). Si de tels principes ou règles présentaient un caractère discriminatoire, incompatible avec le Traité de Rome, il ne pourraient pas être opposés à l'application de la Convention, fussent-ils même considérés, en dehors de ce domaine, comme d'ordre public au sens du droit international privé (et comme pouvant, par conséquent, écarter l'application d'autres conventions, bilatérales ou multilatérales, relatives à la reconnaissance des sociétés et personnes morales).

CHAPITRE IV.

Dispositions finales.

32. Les dispositions finales (Chapitre IV de la Convention, articles 11 à 19) concernent les questions suivantes :

- rapports entre la Convention et d'autres conventions (art. 11);
- champ d'application territorial de la Convention (art. 12);
- ratifications et entrée en vigueur (art. 13 et 14);
- déclarations prévues aux articles 3, 4 et 12, alinéa 2 de la Convention (art. 15);
- dépôt et notifications (art. 16 et 19 *in fine*);
- durée et révision (art. 17 et 18);
- versions officielles (art. 19).

Ces diverses questions seront étudiées ci-après dans l'ordre indiqué, et en autant de sections.

SECTION I.

Rapports entre la Convention et d'autres conventions.

33. Le premier alinéa de l'article 11 dispose que « dans les relations entre Etats contractants, la présente Convention est applicable nonobstant toutes dispositions contraires relatives à la reconnaissance des sociétés ou personnes morales, contenues dans d'autres conventions, auxquelles des Etats contractants sont ou seront parties ».

Ainsi, en cas de conflit entre la Convention et d'autres conventions, actuelles ou futures, liant des Etats contractants entre eux, la préférence devra être donnée à la première.

Toutefois, cette préférence ne pourrait pas avoir pour effet de limiter les engagements découlant ou qui découleraient à l'avenir pour les Etats contractants, dans leurs rapports réciproques, de telles conventions (art. 11, al. 2) : par exemple, si une convention bilatérale exclut ou excluerait à l'avenir, dans les rapports entre des Etats contractants, la faculté d'application de la loi de l'Etat du siège social, ou l'intervention de l'ordre public, ces dispositions devraient être respectées.

De même, la Convention n'aura pas pour effet d'empêcher l'application des droits internes actuels ou à intervenir qui pourraient prévoir une reconnaissance dans des cas où elle n'est pas prévue par la Convention, ou avec des effets plus étendus que ceux définis par celle-ci. De cette manière la Convention apparaît comme établissant, dans les rapports entre les Etats contractants, un minimum d'engagements, ne faisant pas obstacle à des solutions plus libérales. Il est cependant précisé que ces solutions devront en tout cas rester compatibles avec le Traité de Rome; en particulier, elles ne pourraient pas

Overeenkomstig de algemene theorie van de openbare orde in het internationaal privaatrecht, heeft men daarentegen moeten aanvaarden dat deze openbare orde niet alleen de positieve rechtsregels met rechtstreekse toepassing zou kunnen omvatten, doch ook daaraan ten grondslag liggende beginselen; eveneens heeft men moeten aanvaarden dat het iedere verdragsluitende staat vrijstaat zelf de inhoud van openbare orde in de zin van zijn eigen internationaal privaatrecht vast te stellen.

b) Evenwel wordt door artikel 10 van het Verdrag een beperking op deze eenzijdige bevoegdheid van een staat aangebracht; krachtens dit artikel mogen « beginselen of bepalingen die in strijd zijn met het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap ... niet beschouwd worden van openbare orde in de zin van artikel 9 te zijn ».

Op het eerst gezicht kan deze bepaling verassend lijken omdat men zich niet kan voorstellen dat de verdragsluitende staten, die terzelfder tijd leden van de Europese Economische Gemeenschap zijn, beginselen of voorschriften kunnen handhaven of in het leven roepen, die strijdig zijn met het Verdrag van Rome waarbij deze Gemeenschap is opgericht. In feite zouden dergelijke beginselen of voorschriften echter zeer wel in het *gemene recht* van deze landen kunnen bestaan of opgenomen worden, indien zij niet in de onderlinge betrekkingen tussen de verdragsluitende staten van toepassing zijn, doch uitsluitend ten opzichte van derde landen, bijvoorbeeld bepalingen waarbij nieuwe beperkingen voor de vestiging van vreemde rechtspersonen worden ingevoerd). Indien dergelijke beginselen of voorschriften een discriminerend karakter vertonen, dat onverenigbaar is met het Verdrag van Rome, zouden zij de toepassing van het Verdrag niet mogen verhinderen, zelfs niet indien zij buiten dit gebied als van openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht worden beschouwd (waardoor zij derhalve de toepassing van andere bilaterale of multilaterale verdragen betreffende de erkenning van vennootschappen en rechtspersonen terzijde kunnen stellen).

HOOFDSTUK IV.

Slotbepalingen.

32. De slotbepalingen (hoofdstuk IV van het Verdrag, de artikelen 11 tot en met 19) betreffen de navolgende vraagstukken :

- de verhouding tussen het Verdrag en andere verdragen (artikel 11);
- het territoriale toepassingsgebied van het Verdrag (artikel 12);
- de bekrachtiging en het in werking treden (artikelen 13 en 14);
- de in de artikelen 3, 4, en 12, lid 2 van het Verdrag bedoelde verklaringen (artikel 15);
- nederlegging en kennisgevingen (artikel 16 en 19 *in fine*);
- de duur en de herziening (artikelen 17 en 18);
- de officiële teksten (artikel 19).

Deze verschillende vraagstukken zullen hierna in de hierboven aangegeven volgorde in even zoveel afdelingen worden behandeld.

AFDELING I.

Verhouding tussen het Verdrag en andere verdragen.

33. De eerste alinea van artikel 11 bepaalt : « Dit Verdrag is in de betrekkingen tussen de verdragsluitende Staten van toepassing, niettegenstaande enigerlei daarmee strijdige bepalingen van andere overeenkomsten betreffende de erkenning van vennootschappen of rechtspersonen, waarbij een verdragsluitende Staat partij is of zal worden. »

Aldus zal, in geval van een conflict tussen het onderhavige Verdrag en andere thans bestaande of in de toekomst te sluiten verdragen die de verdragsluitende staten onderling binden, aan het eerste de voorkeur moeten worden gegeven.

Deze voorkeur mag er echter niet toe leiden dat de verplichtingen die voor de verdragsluitende landen in hun onderlinge betrekkingen uit dergelijke Verdragen voortvloeien of in de tussenkomst zullen voortvloeien worden beperkt (artikel 11, lid 2) : indien bijvoorbeeld een bilateraal Verdrag in de betrekkingen tussen de verdragsluitende staten de bevoegdheid uitsluit, of in de toekomst zal uitsluiten, om de wet van het land van de maatschappelijke zetel toe te passen, dan wel een beroep op de openbare orde uitsluit of zal uitsluiten, zullen deze bepalingen moeten worden nageleefd.

Tevens zal het Verdrag niet tot gevolg hebben dat het de toepassing verhindert van bestaande of toekomstige interne rechtsregels, welke een erkenning zouden kunnen toestaan in gevallen, waarin het Verdrag dit niet toelaat, of er verdergaande gevolgen aan toekennen dan die, welke het Verdrag bepaalt. Op deze wijze blijkt dat het Verdrag in de betrekkingen tussen de verdragsluitende staten een minimum van verplichtingen vaststelt, zonder dat het een obstakel vormt voor vrijgevoerde oplossingen. Het bepaalt echter dat deze oplossingen in ieder geval verenigbaar moeten blijven met het Verdrag van Rome; zij mogen met

aboutir à une discrimination entre les sociétés ou personnes morales relevant des Etats membres de la Communauté Economique Européenne.

SECTION II.

Champ d'application territorial de la Convention.

34. Il est prévu, naturellement, que la Convention s'appliquera aux territoires européens des Etats contractants (art. 12, *initio*).

Mais en outre, la Convention s'appliquera, ou pourrait s'appliquer, à deux autres catégories de territoires :

a) Les départements français d'outre-mer ainsi que les territoires français d'outre-mer (art. 12, al. 1).

b) Les pays ou territoires dont un Etat contractant assure les relations internationales, pourvu que ledit Etat contractant déclare que la Convention s'appliquera à ces pays ou territoires, ou à l'un ou certains d'entre eux (art. 12, al. 2).

Présentement, cette deuxième disposition ouvre la possibilité d'application de la Convention à Surinam et aux Antilles Néerlandaises, pays faisant partie du Royaume des Pays-Bas, et dont celui-ci assure les relations internationales.

35. Pour ces deux pays, comme pour les territoires français d'outre-mer, la délégation néerlandaise et la délégation française ont respectivement assuré que le droit des sociétés qui s'y applique est et doit demeurer identique, ou substantiellement semblable à celui des territoires européens des Pays-Bas et de la France.

36. Il est d'autre part apparu, au cours des discussions, que les Etats contractants partageaient unanimement l'opinion que tout Etat qui adhère à la Communauté doit également adhérer à la Convention; mais les Etats contractants n'ont pas estimé devoir exprimer cette opinion dans la Convention ou dans ses annexes.

SECTION III.

Ratifications et entrée en vigueur.

37. L'article 13 de la Convention prévoit, selon la solution traditionnelle, que celle-ci sera ratifiée par les Etats contractants en conformité de leurs règles constitutionnelles respectives: la charge de recevoir le dépôt des instruments de ratification est confiée au Secrétaire des Conseils des Communautés Européennes, puisqu'aussi bien c'est dans le cadre de celles-ci que la Convention intervient.

38. Selon l'article 14, la Convention « entrera en vigueur le premier jour du troisième mois suivant le dépôt de l'instrument de ratification de l'Etat signataire qui procédera le dernier à cette formalité »; il en résulte que pour entrer en vigueur la Convention devra être ratifiée par tous les Etats signataires.

SECTION IV.

Déclarations prévues aux articles 3, 4 et 12, al. 2, de la Convention.

39. Les articles 3 et 4 prévoient, on s'en souvient, des déclarations :

— de non reconnaissance des sociétés ou personnes morales ayant leur siège réel hors des territoires d'application de la Convention et qui n'ont pas de lien sérieux avec l'économie de l'un de ces territoires (art. 3, v. supra, n° 17, b),

— et d'application, par l'Etat déclarant, de sa propre loi aux sociétés et personnes morales dont le siège réel se trouve sur son territoire, bien qu'elles aient été constituées selon la loi d'un autre Etat contractant (art. 4, v. supra, n° 17, c).

40. S'il en est fait usage, la faculté laissée aux Etats contractants de faire des déclarations sera inévitablement source de disparités dans le traitement juridique des sociétés ou personnes morales qu'elles peuvent concerner; du moins s'est-on efforcé d'éliminer pour celles-ci tout risque d'insécurité juridique en prescrivant à chaque Etat contractant de faire ces déclarations « au plus tard au moment du dépôt de son instrument

name niet leiden tot een discriminatie tussen vennootschappen of rechtspersonen van de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap.

AFDELING II.

Territoriaal toepassingsgebied van het Verdrag.

34. Vanzelfsprekend is er bepaald dat het Verdrag van toepassing zal zijn op het Europese grondgebied van de verdragssluitende staten (artikel 12, *aanhief*).

Bovendien zal het Verdrag van toepassing zijn, of kunnen zijn, op twee andere categorieën grondgebieden :

a) De Franse overzeese departementen en de Franse gebieden overzee (artikel 12, lid 1).

b) De landen en gebieden waarvan een verdragssluitende staat de internationale betrekkingen waarneemt, mits genoemde verdragssluitende staat verklaart dat het Verdrag op deze landen en gebieden of op een van deze van toepassing zijn (artikel 12, lid 2).

Voor het heden opent deze tweede bepaling de mogelijkheid het Verdrag toe te passen op Suriname en de Nederlandse Antillen, welke landen deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden, dat de internationale betrekkingen van deze landen waarneemt.

35. Ten aanzien van deze twee landen, alsook ten aanzien van de Franse gebieden overzee, hebben de Nederlandse en Franse delegaties elk voor zich verzekerd dat het aldaar geldende vennootschapsrecht gelijk, althans nagenoeg gelijk, is en moet blijven aan het vennootschapsrecht van het Europese grondgebied van Nederland en Frankrijk.

36. Tijdens de besprekingen is voorts gebleken dat de verdragssluitende staten eenparig van mening waren dat iedere tot de Gemeenschap toetredende Staat ook tot het Verdrag dient toe te treden; de verdragssluitende staten achtten het evenwel niet nodig deze mening in het Verdrag of in de bijlagen daarvan tot uitdrukking te brengen.

AFDELING III.

Bekrachtiging en in werking treden.

37. Artikel 13 van het Verdrag bepaalt, volgens een formulering die van oudsher wordt gebruikt, dat het door de Verdragssluitende Staten overeenkomstig hun onderscheidene grondwettelijke bepalingen zal worden bekrachtigd; de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen werd belast met het in ontvangst nemen van de akten van bekrachtiging omdat het Verdrag in het kader van deze Gemeenschappen van toepassing zal zijn.

38. Volgens artikel 14 zal « Het Verdrag ... in werking treden op de eerste dag van de derde maand die volgt op het nederleggen van de akte van bekrachtiging door de ondertekende Staat, die als laatste deze handeling verricht »; hieruit volgt dat het Verdrag, om in werking te treden, door alle Verdragssluitende Staten zal moeten zijn bekrachtigd.

AFDELING IV.

De verklaringen bedoeld in de artikelen 3, 4 en 12, lid 2 van het Verdrag.

39. Men zal zich herinneren dat het in de artikelen 3 en 4 om de volgende verklaringen gaat :

— van niet-erkenning van vennootschappen of rechtspersonen waarvan de werkelijke zetel gelegen is buiten de grondgebieden waarop het Verdrag van toepassing is, en die geen werkelijke band met de economie van een van deze grondgebieden hebben (artikel 3; zie ook hierboven n° 17, sub b);

— van de toepassing, door de Staat die de verklaring aflegt, van zijn eigen wetgeving op vennootschappen en rechtspersonen wier werkelijke zetel zich op zijn grondgebied bevindt, al zijn zij opgericht overeenkomstig het recht van een andere Verdragssluitende Staat (artikel 4; zie ook hierboven n° 17, sub c).

40. Dat aan de Verdragssluitende Staten de bevoegdheid is gelaten om deze verklaringen af te leggen zal, indien van die bevoegdheid gebruik wordt gemaakt, er onvermijdelijk toe leiden dat de vennootschappen of rechtspersonen waarop deze verklaringen betrekking kunnen hebben in juridisch opzicht verschillend worden behandeld; men heeft er in ieder geval naar gestreefd alle kans op rechtsonzekerheid weg te

de ratification de la présente Convention», et en précisant «qu'elles prennent effet le jour de l'entrée en vigueur de celle-ci» (art. 15, al. 1).

De cette manière, les sociétés ou personnes morales se trouvant — ou envisageant de se placer — dans l'un des deux cas respectivement prévus aux articles 3 et 4 de la Convention, sauront «dès le départ» que dans tels Etats contractants, elles ne seront pas reconnues, ou se verront appliquer les dispositions impératives, voire supplétives, de la loi de cet Etat.

En outre, l'exigence d'une déclaration globale, faite au plus tard lors du dépôt des instruments de ratification, fait obstacle à une appréciation «cas par cas» par l'Etat intéressé, au résultat de laquelle celui-ci se serait réservé d'exercer ou non, au regard de chaque société ou personne morale déterminée, l'une ou l'autre des facultés offertes par les articles 3 et 4.

41. On n'a pas voulu cependant empêcher un Etat contractant ayant originellement fait les déclarations prévues aux articles 3 et 4, d'admettre, au cours de l'application de la Convention, une reconnaissance sans conditions supplémentaires, ni application de sa propre loi, des sociétés et personnes morales mentionnées à ces textes.

Aussi bien, l'article 15 dispose-t-il, dans son 2ème alinéa, que «tout Etat contractant peut, à tout moment, retirer les déclarations faites en vertu des articles 3 et 4, ou l'une d'entre elles».

«Ce retrait», poursuit le texte, «prend effet le premier jour du troisième mois suivant la réception de sa notification par le Secrétariat des Conseils des Communautés Européennes»: sa mise en vigueur sera ainsi précédée de la publicité que le Secrétariat doit donner, on le verra, aux déclarations qu'il reçoit (art. 17, c; V. infra n° 44).

L'article 15, alinéa 2, décide enfin que «ce retrait est définitif»: en d'autres termes, un Etat qui y aura procédé ne pourra, par la suite, faire à nouveau les déclarations des articles 3 et 4.

Lui en laisser la faculté, c'eût été en effet créer un danger d'insécurité juridique permanente, car des sociétés ou personnes morales qui faisant foi au retrait des déclarations initiales, auraient compté sur la reconnaissance (ou sur la non application de la loi du pays d'accueil), pourraient voir modifier leur statut juridique dans cet Etat alors qu'elles y auraient déjà installé leur siège réel, investi des capitaux ou exercé une activité.

42. L'article 15 prévoit en outre selon que les déclarations prévues à l'article 12 deuxième alinéa (application de la Convention à des pays ou territoires dont un Etat contractant assure les relations internationales) sont intervenues avant le dépôt du sixième instrument de ratification de la Convention ou ultérieurement, à quelle date elles prennent effet. Il n'a pas été prévu de faculté de retrait de ces déclarations, le domaine d'application territoriale de la Convention ne pouvant varier au cours de son application.

SECTION V.

Dépôt et notifications.

43. Aux termes de l'article 19 de la Convention, «la Convention — sera déposée dans les archives du Secrétariat du Conseil des Communautés Européennes. Le Secrétaire Général remettra une copie certifiée conforme à chacun des Gouvernements des Etats signataires».

D'autre part, l'article 16 de la Convention charge le Secrétaire Général de communiquer aux Etats signataires les actes juridiques ou les faits dont la connaissance est nécessaire pour qu'ils soient informés de l'applicabilité de la Convention, et le cas échéant, des conditions ou aménagements particuliers de son application:

- dépôt de tout instrument de ratification;
- date d'entrée en vigueur de la Convention;
- déclarations reçues en application des articles 3, 4, 12, alinéa 2 et alinéa 15, alinéa 2, et dates de prise d'effet des ces déclarations.

Les déclarations reçues en application des articles 3 et 4 prennent nécessairement effet, on le sait, au jour de l'entrée en vigueur de la Convention (art. 15; V. supra, n° 40). Il a paru cependant utile de prévoir la notification de cette date de prise d'effet (qui n'est ici qu'un simple rappel), de manière à grouper matériellement dans la communica-

nemen door aan de Verdragsluitende Landen voor te schrijven dat deze verklaringen «uiterlijk bij de nederlegging van de akten van bekrachtiging van dit Verdrag moeten worden gedaan», en door te bepalen dat zij van kracht worden op dezelfde dag als het Verdrag (artikel 15, lid 1).

Op deze wijze zullen de vennootschappen of rechtspersonen die in één van de in de artikelen 3 en 4 van het Verdrag genoemde gevallen verkeren, of die voornemens zijn zich in een zodanige situatie te plaatsen, «van het begin af aan» weten dat zij in dergelijke Verdragsluitende Staten niet zullen worden erkend, of dat op hen de bepalingen van dwingend recht, of zelfs van regeland recht, van de wetgeving van dat land zullen worden toegepast.

Bovendien belet het vereiste van een algemene verklaring, uiterlijk af te leggen bij de neerlegging van de akten van bekrachtiging, dat een staat geval toe geval gaat beoordelen, waarbij hij van het resultaat van deze beoordeling zou kunnen laten afhangen of hij ten aanzien van elke bepaalde vennootschap of rechtspersoon van een van de twee door de artikelen 3 en 4 geboden bevoegdheden al dan niet gebruik zal maken.

41. Men heeft echter een Verdragsluitende Staat, die oorspronkelijk de in de artikelen 3 en 4 bedoelde verklaringen, althans een daarvan, heeft afgelegd, niet willen beletten om tijdens de duur van het Verdrag een erkenning toe te staan zonder aanvullende voorwaarden en zonder toepassing van zijn eigen wetgeving op de in deze artikelen bedoelde vennootschappen of rechtspersonen.

Artikel 15 bepaalt dan ook in het tweede lid dat «iedere Verdragsluitende Staat te allen tijde een of meer van de op grond van de artikelen 3 en 4 gedane verklaringen (kan) intrekken».

«Deze intrekking», zo vervolgt de tekst, «wordt van kracht op de eerste dag van de derde maand, volgende op de ontvangst van de desbetreffende kennisgeving door de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen»: voordat deze intrekking van kracht wordt zal dus de openbaarmaking geschieden waartoe, zoals men zal zien, het Secretariaat ten aanzien van de door hem ontvangen verklaringen verplicht is (artikel 16, sub c, zie ook hieronder n° 44).

Artikel 15, 2de lid, bepaalt tenslotte: «de intrekking is onherroepelijk»; met andere woorden: een Verdragsluitende Staat die hiertoe overgegaan is kan daarna geen nieuwe verklaringen als in de artikelen 3 en 4 bedoeld afleggen.

Zou men een Verdragsluitende Staat deze bevoegdheid hebben laten behouden dan zou daardoor het gevaar van een voortdurende rechts-onzekerheid zijn ontstaan, omdat vennootschappen of rechtspersonen die, afgaande op de intrekking van oorspronkelijk afgelegde verklaringen, op erkenning hadden gerekend (of op de niet-toepassing van de wetgeving in het land van ontvangst), hun rechtspositie in dit land gewijzigd zouden zien, terwijl zij daar reeds hun werkelijke zetel ingericht zouden hebben, kapitaal zouden hebben geïnvesteerd of een werkzaamheid zouden hebben uitgeoefend.

42. Artikel 15 bepaalt voorts, al naargelang de verklaringen bedoeld in artikel 12, tweede alinea, (toepassing van het Verdrag op landen en gebieden waarvan een Verdragsluitende Staat de internationale betrekkingen waarneemt) zijn afgelegd vóór de nederlegging van de zesde akte van bekrachtiging van het Verdrag, of wel daarna, op welke datum deze verklaringen van kracht worden. Er is niet voorzien in de mogelijkheid deze verklaringen in te trekken, aangezien het grondgebied waarop het Verdrag van toepassing is niet tijdens de periode waarin het van toepassing is, mag worden gewijzigd.

AFDELING V.

Nederlegging en kennisgevingen.

43. Overeenkomstig artikel 19 van het Verdrag zal het Verdrag «worden nedergelegd in het archief van het Secretariaat van de Raad der Europese Gemeenschappen. De Secretaris-Generaal zendt een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift daarvan toe aan de Regering van elk der ondertekende Staten».

Voorts wordt door artikel 16 van het Verdrag de Secretaris-Generaal ermede belast aan de ondertekenende Staten de rechtshandelingen of de feiten mede te delen waarvan zij kennis moeten dragen om op de hoogte te zijn van de toepassingsmogelijkheid van het Verdrag, en indien zich dit geval voordoet, van de bijzondere voorwaarden of wijzigingen van zijn toepassing:

- de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging;
- het tijdstip van in werking treden van het Verdrag;
- de ingevolge artikelen 3, 4, 12, lid 2, en 15, lid 2, ontvangen verklaringen en de data waarop deze verklaringen van kracht zijn geworden.

De ingevolge de artikelen 3 en 4 afgegeven verklaringen worden, zoals men weet, noodzakelijkerwijs van kracht op de dag van het in werking treden van het Verdrag (zie voorontwerp art. 15 en hierboven N° 40). Het leek echter nuttig de kennisgeving van het van kracht worden (die hier niet meer dan een in herinnering brengen kan zijn) voor te

tion du Secrétaire Général du Conseil, tous les renseignements relatifs à l'entrée en vigueur de la Convention et des documents qui l'accompagnent, le cas échéant.

44. Les délégations ont été d'accord pour souhaiter que ces formalités de type traditionnel soient complétées par une publication de la Convention et des actes et faits mentionnés à l'article 16 au Journal Officiel des Communautés Européennes; mais cette publication n'aurait qu'un caractère d'information.

SECTION VI.

Durée et révision.

45. L'article 17 de la Convention décide que « la présente Convention est conclue pour une durée illimitée », — solution logiquement empruntée à l'article 240 du Traité instituant la Communauté Economique Européenne.

Par voie de conséquence, l'article 18 précise que « chaque Etat contractant peut demander la révision de la présente Convention ». Lorsqu'une pareille demande est formée, « une conférence de révision est convoquée par le Président du Conseil des Communautés Européennes ».

SECTION VII.

Versions officielles.

46. Reprenant textuellement la solution donnée à cet égard par l'article 248 du Traité instituant la Communauté Economique Européenne, et suivie par tous les textes élaborés dans le cadre de celle-ci, l'article 19 de la Convention décide que « la présente Convention (est), rédigée en un exemplaire unique, en langue allemande, en langue française, en langue italienne et en langue néerlandaise, les quatre textes faisant également foi... ».

CHAPITRE V.

Déclarations communes.

47. Trois déclarations communes sont annexées à la Convention. Elles concernent respectivement :

- la « *società semplice* » de droit italien et la « *vennootschap onder firma* » de droit néerlandais;
- les *Etats associés* à la Communauté Economique Européenne (autres que les pays et territoires mentionnés à l'article 12);
- les moyens d'assurer une interprétation uniforme de la Convention.

SECTION I.

Déclaration commune n° 1.

(« *Società semplice* » et « *Vennootschap onder firma* »).

48. On a rappelé ci-dessus (n° 21) que l'article 1 de la Convention subordonnait la reconnaissance des sociétés qui y sont mentionnées à la condition que la loi en conformité de laquelle elles ont été constituées « leur accorde la capacité d'être titulaires de droits et d'obligations ».

Par la déclaration commune n° 1, les Etats signataires de la Convention conviennent que la « *società semplice* » du droit italien et la « *vennootschap onder firma* » du droit néerlandais relèvent de l'article 1; il ne s'agit pas d'une *extension*, mais d'une *interprétation* de ce texte, recevant force obligatoire dans les rapports entre les Etats signataires, par l'effet de la déclaration commune.

SECTION II.

Etats associés.

(Déclaration commune n° 2).

49. Aux termes de ce texte, les Etats signataires de la Convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés « se déclarent prêts à engager, en tant que de besoin, et dans le cadre des accords d'association, des négociations avec tout Etat associé à la Communauté Economique Européenne en vue de la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales au sens des articles 1 et 2 de ladite Convention ».

Cette déclaration concerne des négociations à engager, en tant que de besoin, aussi bien avec les Etats déjà associés à la Communauté lors de la signature de la Convention, qu'avec ceux qui s'y associe-

scrirent, zodat in de mededeling van de Secretaris-Generaal van de Raad alle inlichtingen betreffende het in werking treden van het Verdrag en de eventueel bijgevoegde documenten worden samengebracht.

44. De delegaties hebben eenstemmig de wens geuit dat deze traditionele formaliteiten worden aangevuld door een bekendmaking van het Verdrag en van de in artikel 16 genoemde rechtshandelingen en feiten in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen; deze bekendmaking zal echter slechts van informatieve aard kunnen zijn.

AFDELING VI.

Duur en herziening.

45. Artikel 17 van het Verdrag bepaalt: « dit Verdrag wordt voor onbeperkte tijd gesloten ». Deze formulering is vanzelfsprekend ontleend aan artikel 240 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap.

Artikel 18 voegt hieraan toe dat « iedere Verdragsluitende Staat ... om de herziening van dit Verdrag (kan) verzoeken ». Wanneer een dergelijk verzoek wordt gedaan « roept de Voorzitter van de Raad der Europese Gemeenschappen een conferentie voor de herziening bijeen ».

AFDELING VII.

De officiële teksten.

46. Artikel 19 van het Verdrag is gebaseerd op de formulering van artikel 248 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap; deze formulering is in alle in het kader daarvan opgestelde teksten gevolgd, en luidt: « dit Verdrag (is) opgesteld in één exemplaar, in de Duitse, De Franse, de Italiaanse en de Nederlandse taal, welke vier takken gelijkgesteld authentiek zijn ... ».

HOOFDSTUK V.

Gemeenschappelijke verklaringen.

47. Bij het Verdrag zijn drie Gemeenschappelijke Verklaringen gevoegd. Zij hebben onderscheidenlijk betrekking op:

- de « *società semplice* » uit het Italiaanse en de « *vennootschap onder firma* » uit het Nederlandse recht;
- de met de Europese Economische Gemeenschap *geassocieerde landen* (andere dan in artikel 12 genoemde landen en gebieden);
- de middelen om een gelijklopende uitlegging van het Verdrag te verzekeren.

AFDELING I.

Gemeenschappelijke verklaring n° 1.

(« *Società semplice* » en « *Vennootschap onder firma* »).

48. Hierboven (n° 21) is reeds opgemerkt, dat artikel 1 van het Verdrag de erkenning van de daarin bedoelde vennootschappen afhankelijk stelt van de voorwaarde dat zij op grond van het recht in overeenstemming waarmede zij zijn opgericht « de bevoegdheid bezitten om drager van rechten en verplichtingen te zijn ».

Door middel van de Gemeenschappelijke Verklaring n° 1 komen de staten die het Verdrag ondertekenen overeen dat de « *società semplice* » uit het Italiaanse recht en de « *vennootschap onder firma* » uit het Nederlandse recht onder artikel 1 vallen; dit is geen *uitbreiding* doch een *uitlegging* van dit artikel, die door middel van de Gemeenschappelijke Verklaring rechtskracht krijgt in de betrekkingen tussen de ondertekenende staten.

AFDELING II.

De geassocieerde landen.

(Gemeenschappelijke verklaring n° 2).

49. Overeenkomstig deze tekst « verklaren » de Staten, die het Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen ondertekenen « bereid te zijn », voor zover nodig, en in het kader van de associatieovereenkomsten, met ieder met de Europese Economische Gemeenschap geassocieerd land te onderhandelen over de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen in de zin van de artikelen 1 en 2 van dit Verdrag ».

Deze verklaring heeft betrekking op de — voor zoveel nodig — aan te knopen onderhandelingen met zowel de landen die ten tijde van de ondertekening van dit Verdrag reeds met de Gemeenschap

raient par la suite. Elles auraient pour objet la conclusion de conventions distinctes, tenant compte, le cas échéant, des besoins et problèmes particuliers qui apparaîtraient, relativement à la reconnaissance des sociétés et personnes morales, dans les rapports avec chacun des Etats associés.

SECTION III.

Moyens d'assurer une interprétation uniforme de la Convention.

(Déclaration commune n° 3).

50. L'application de la Convention pourrait soulever des difficultés d'interprétation. Or, l'uniformité du régime juridique de la reconnaissance des sociétés et personnes morales que les Etats contractants entendent atteindre ou du moins approcher en la concluant, pourrait être remise en cause par des interprétations éventuellement divergentes de cette Convention, émanant des juridictions nationales; par là même, l'application de la Convention pourrait être moins efficace.

51. Aussi bien, selon la déclaration commune n° 3, les Etats contractants se déclarent-ils prêts à étudier les moyens d'éviter ces divergences d'interprétation.

L'un de ces moyens serait d'attribuer des compétences, en ce domaine, à la Cour de Justice des Communautés Européennes. En l'état actuel des textes, en effet, cette haute juridiction ne serait pas compétente pour interpréter, à titre préjudiciel, la Convention, qui n'est pas un acte « pris par les institutions de la Communauté » (Traité instituant la Communauté Economique Européenne, art. 177, b). Il n'est pas exclu, en revanche, que la Cour puisse être saisie d'un litige qui surgirait entre des Etats, à la fois membres de la Communauté et parties à la Convention, en vertu et par le mécanisme de l'article 182 du Traité de Rome, qui dispose que « la Cour de Justice est compétente pour statuer sur tout différend entre Etats membres en connexité avec l'objet du présent Traité, si ce différend lui est soumis en vertu d'un compromis ». Mais cette compétence ne concernerait que les litiges entre Etats, et supposerait un accord particulier à chaque litige: elle ne suffirait pas conséquent pas à assurer, à l'occasion de tous litiges relatifs à la Convention, l'unité d'interprétation souhaitée.

En conséquence, les Etats contractants se déclarent-ils prêts à examiner, parmi les moyens de parvenir aux fins définies, la possibilité d'attribuer certaines compétences à la Cour de Justice des Communautés Européennes, et à négocier, le cas échéant, un accord à cet effet.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères, le 25 avril 1969, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation de la convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales, et du protocole annexe, signés à Bruxelles le 29 février 1968 », a donné le 19 mai 1969 l'avis suivant :

Le projet n'appelle pas d'observation.

La chambre était composée de :

Messieurs : G. Van Bunnan, conseiller d'Etat, président,
J. Masquelin et Madame G. Ciselet, conseillers d'Etat,
P. De Visscher et M. Verschelden, assesseurs de la section de législation,
R. Deckmyn, greffier du Conseil d'Etat.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. G. Van Bunnan.

Le rapport a été présenté par M. P. Maroy, auditeur.

Le Greffier,

Le Président,

(s.) R. DECKMYN.

(s.) G. VAN BUNNEN.

waren geassocieerd, als met die landen die zich nadien daarmede zouden associëren. Deze onderhandelingen zouden moeten lopen over de sluiting van afzonderlijke overeenkomsten waarin eventueel rekening wordt gehouden met de bijzondere behoeften en bijzondere vraagstukken die met betrekking tot de erkenning van vennootschappen en rechtspersonen in de betrekkingen met elk van de geassocieerde landen zouden blijken te bestaan.

AFDELING III.

Middelen om een gelijklopende uitlegging van het Verdrag te verzekeren.

(Gemeenschappelijke verklaring n° 3).

50. De toepassing van het Verdrag zal uiteraard interpretatiemoeilijkheden kunnen medebrengen. De eenheid van de rechtsregeling voor de erkenning van vennootschappen en rechtspersonen, welke de Verdragsluitende landen door de sluiting van het Verdrag trachten te bereiken of in ieder geval proberen zoveel mogelijk te verwezenlijken, zou op losse schroeven komen te staan wanneer de nationale rechterlijke instanties eventueel afwijkende interpretaties van dit Verdrag zouden geven; hierdoor zou eveneens de toepassing van het Verdrag minder doeltreffend kunnen worden.

51. Daarom verklaren, volgens de Gemeenschappelijke Verklaring n° 3, de Verdragsluitende Staten zich bereid de middelen te bestuderen om deze verschillen in interpretatie te vermijden.

Een van deze middelen zou hierin bestaan dat op dit gebied aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen bevoegdheden worden toegekend. Zoals de tekst immers thans luidt bezit deze instantie geen bevoegdheid om, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitleg van het Verdrag te geven, daar dit Verdrag geen « door de Instellingen van de Gemeenschap verrichte handeling » is (Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, artikel 177 sub b). Het is daarentegen niet uitgesloten dat bij het Hof een geschil ahangig wordt gemaakt dat gerezen is tussen Staten die zowel lid zijn van de Gemeenschap als partij bij het Verdrag, zulks krachtens de in artikel 182 van het Verdrag van Rome neergelegde regeling, waar wordt bepaald: « het Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen in elk geschil tussen Lid-Staten dat met de materie van dit Verdrag verband houdt, indien dit geschil hem krachtens een compromis wordt voorgelegd ». Deze bevoegdheid heeft echter slechts betrekking op geschillen tussen Staten, en veronderstelt voor elk geschil een bijzondere overeenkomst: deze bepaling is derhalve niet voldoende om voor alle geschillen met betrekking tot dit Verdrag de gewenste eenheid van uitlegging te waarborgen.

Om die reden verklaren de Verdragsluitende Staten zich bereid te onderzoeken of onder de middelen om de omschreven doelstellingen te bereiken een mogelijkheid aanwezig is om bepaalde bevoegdheden toe te kennen aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en eventueel om over een desbetreffend Verdrag te onderhandelen.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 25^e april 1969 door de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van het verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen en van het bijgevoegd protocol, ondertekend te Brussel op 29 februari 1968 », heeft de 19^e mei 1969 het volgende advies gegeven :

Bij het ontwerp zijn geen opmerkingen te maken.

De kamer was samengesteld uit :

De Heren : G. Van Bunnan, staatsraad, voorzitter,
J. Masquelin en Mevrouw G. Ciselet, staatsraden,
P. De Visscher en M. Verschelden, bijzitters van de afdeling wetgeving,
R. Deckmyn, griffier van de Raad van State.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. G. Van Bunnan.

Het verslag werd uitgebracht door de H. P. Maroy, auditeur.

De Griffier,

De Voorzitter,

(get.) R. DECKMYN.

(get.) G. VAN BUNNEN.

PROJET DE LOI**BAUDOUIN,**

Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre des Affaires étrangères et de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre des Affaires étrangères et Notre Ministre de la Justice sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique.

La Convention sur la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales, et le Protocole annexe, signés à Bruxelles le 29 février 1968, sortiront leur plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 13 juin 1968.

WETSONTWERP**BOUDEWIJN,**

Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Minister van Buitenlandse Zaken en van Onze Minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Buitenlandse Zaken en Onze Minister van Justitie zijn gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel.

Het Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen, en het bijgevoegd Protocol, ondertekend te Brussel op 29 februari 1968, zullen volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, op 13 juni 1968.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Ministres des Affaires étrangères,

P. HARMEL.

Le Ministre de la Justice,

A. VRANCKX.

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Buitenlandse Zaken,

De Minister van Justitie.

CONVENTION

sur la reconnaissance mutuelle des sociétés
et personnes morales.

Préambule.

Les Hautes Parties Contractantes au Traité instituant la Communauté économique européenne,

Désirant mettre en œuvre les dispositions de l'article 220 dudit Traité relatives à la reconnaissance mutuelle des sociétés au sens de l'article 58 deuxième alinéa,

Considérant qu'il y a lieu d'assurer le plus largement possible la reconnaissance mutuelle des sociétés au sens de l'article 58 deuxième alinéa, sans préjuger de l'application aux sociétés des autres dispositions du traité,

Ont décidé de conclure la présente Convention relative à la reconnaissance mutuelle des sociétés et personnes morales et ont désigné à cet effet comme plénipotentiaires :

Sa Majesté le Roi des belges :

M. Pierre Harmel, Ministre des Affaires étrangères;

Le Président de la République fédérale d'Allemagne :

M. Willy Brandt, Vice-Chancelier, Ministre des Affaires étrangères;

Le président de la République française :

M. Maurice Couve de Murville, Ministre des Affaires étrangères;

Le Président de la République italienne :

M. Amintore Fanfani, Ministre des Affaires étrangères;

Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg :

M. Pierre Grégoire, Ministre des Affaires étrangères;

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas. :

M. J. M. A. H. Luns, Ministre des Affaires étrangères;

Lesquels, réunis au sein du Conseil, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs reconnus en bonne et due forme,

Sont convenus des dispositions qui suivent :

CHAPITRE I.

Domaine et conditions de la reconnaissance.

Article 1.

Sont reconnues de plein droit les sociétés de droit civil ou commercial, y compris les sociétés coopératives, constituées en conformité de la loi d'un État contractant qui leur accorde la capacité d'être titulaires de droits et d'obligations, et ayant leur siège statutaire dans les territoires auxquels s'applique la présente Convention.

Article 2.

Sont également reconnues de plein droit les personnes morales de droit public ou de droit privé, autres que les sociétés mentionnées à l'article 1, remplissant les conditions prévues audit article, et qui, à titre principal ou accessoire, ont pour objet une activité économique exercée normalement contre rémunération ou qui, sans contrevenir à la loi en conformité de laquelle elles ont été constituées, se livrent en fait de manière continue à une telle activité.

VERDRAG

betreffende de onderlinge erkenning
van vennootschappen en rechtspersonen.

Preambule.

De Hoge Verdragsluitende Partijen bij het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Geleid door de wens, de voorschriften van artikel 220 van genoemd Verdrag, inzake de onderlinge erkenning van vennootschappen in de zin van artikel 58, tweede alinea, ten uitvoer te leggen.

Overwegende dat de onderlinge erkenning van vennootschappen in de zin van artikel 58, tweede alinea, in de ruimst mogelijke mate moet worden verzekerd, onafhankelijk van de toepassing op de vennootschappen van de andere bepalingen van het Verdrag,

Hebben besloten het onderhavige Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen te sluiten, en hebben te dien einde als hun gevolmachtigden aangewezen :

Zijne Majesteit de Koning der Belgen :

De heer Pierre Harmel, Minister van Buitenlandse Zaken;

De President van de Bondsrepubliek Duitsland :

De heer Willy Brandt, Vice-Kanselier, Minister van Buitenlandse Zaken;

De President van de Franse Republiek :

De heer Maurice Couve de Murville, Minister van Buitenlandse Zaken;

De President van de Italiaanse Republiek :

De heer Amintore Fanfani, Minister van Buitenlandse Zaken;

Zijne Koninklijke Hoogheid de Groothertog van Luxemburg :

De heer Pierre Grégoire, Minister van Buitenlandse Zaken;

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden :

De heer J. M. A. H. Luns, Minister van Buitenlandse Zaken;

Die, in de kader van de Raad bijeen, na overlegging van hun in goede en behoorlijke vorm bevonden volmachten,

Omtrent de volgende bepalingen overeenstemming hebben bereikt :

HOOFDSTUK I.

Toepassingsgebied en voorwaarden van de erkenning.

Artikel 1.

Van rechtswege worden erkend vennootschappen naar burgerlijk of handelsrecht, daaronder begrepen coöperatieve verenigingen of vennootschappen, welke in overeenstemming met het recht van een verdragsluitende Staat zijn opgericht en op grond van dit recht de bevoegdheid bezitten om drager van rechten en verplichtingen te zijn, en welke haar statutaire zetel hebben binnen de grondgebieden waarop dit Verdrag van toepassing is.

Artikel 2.

Naast de in artikel 1 genoemde vennootschappen worden van rechtswege eveneens erkend rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, die voldoen aan de in genoemd artikel vermelde voorwaarden, en die het uitoefenen van een economische activiteit, gewoonlijk tegen vergoeding, tot hoofddoel of bijkomend doel hebben of die, zonder in strijd te komen met het recht in overeenstemming waarmede zij zijn opgericht, een zodanige activiteit daadwerkelijk bij voortduring uitoefenen.

Article 3.

Toutefois, tout Etat contractant peut déclarer qu'il n'appliquera pas la présente Convention aux sociétés ou personnes morales mentionnées aux articles 1 et 2 dont le siège réel se trouve hors des territoires auxquels s'applique la présente Convention, si ces sociétés ou personnes morales n'ont pas de lien sérieux avec l'économie de l'un de ces territoires.

Article 4.

Tout Etat contractant peut également déclarer qu'il appliquera les dispositions de sa propre loi qu'il considère comme impératives, aux sociétés ou personnes morales mentionnées aux articles 1 et 2 dont le siège réel se trouve sur son territoire, bien qu'elles aient été constituées selon la loi d'un autre Etat contractant.

Les dispositions supplétives de la loi de l'Etat qui a fait une telle déclaration ne s'appliquent que dans l'un des deux cas suivants :

— si les statuts n'y dérogent pas, le cas échéant par une référence expresse et globale à la loi en conformité de laquelle la société ou personne morale s'est constituée,

— si, à défaut d'une telle dérogation dans les statuts, la société ou personne morale ne démontre pas qu'elle a exercé effectivement son activité pendant un temps raisonnable dans l'Etat contractant en conformité de la loi duquel elle s'est constituée.

Article 5.

Au sens de la présente Convention, on entend par siège réel des sociétés ou personnes morales le lieu où est établie leur administration centrale.

CHAPITRE II.

Effets de la reconnaissance.

Article 6.

Sans préjudice de l'application de l'article 4, les sociétés ou personnes morales reconnues en vertu de la présente Convention ont la capacité qui leur est accordée par la loi en conformité de laquelle elles ont été constituées.

Article 7.

L'Etat dans lequel la reconnaissance est invoquée peut refuser à ces sociétés ou personnes morales les droits et facultés déterminés qu'il n'accorde pas aux sociétés ou personnes morales de type correspondant, régies par sa propre loi. Toutefois, l'exercice de cette faculté ne peut avoir pour effet de retirer à ces sociétés ou personnes morales leur capacité d'être titulaires de droits et d'obligations, de passer des contrats ou d'accomplir d'autres actes juridiques et d'ester en justice.

Les sociétés ou personnes morales mentionnées aux articles 1 et 2 ne peuvent pas invoquer les limitations à leurs droits et facultés prévues au présent article.

Article 8.

La capacité, les droits et facultés d'une société reconnue en vertu de la présente Convention, ne peuvent être refusés ou limités pour la seule raison que la loi en conformité de laquelle elle a été constituée ne lui accorde pas la personnalité morale.

CHAPITRE III.

Ordre public.

Article 9.

Dans chaque Etat contractant, l'application de la présente Convention ne peut être écartée que lorsque la société ou personne morale qui l'invoque contrevient par son objet, par son but ou par l'activité effective-

Artikel 3.

Iedere verdragsluitende Staat kan evenwel verklaren dat hij dit Verdrag niet zal toepassen op de in de artikelen 1 en 2 genoemde vennootschappen en rechtspersonen, waarvan de werkelijke zetel is gelegen buiten de grondgebieden waarop dit Verdrag van toepassing is, indien deze vennootschappen of rechtspersonen geen werkelijke band met de economie van een van deze grondgebieden hebben.

Artikel 4.

Iedere verdragsluitende Staat kan eveneens verklaren dat hij de bepalingen van zijn eigen recht, die hij als dwingend beschouwt, zal toepassen op de in de artikelen 1 en 2 genoemde vennootschappen en rechtspersonen, waarvan de werkelijke zetel zich op zijn grondgebied bevindt, hoewel zij zijn opgericht overeenkomstig het recht van een andere verdragsluitende Staat.

De bepalingen van regelend recht van de Staat die een zodanige verklaring heeft afgelegd, zijn alleen van toepassing in een der twee volgende gevallen :

— indien daarvan in de statuten niet wordt afgeweken; dit kan onder meer door een uitdrukkelijke en algemene verwijzing naar het recht in overeenstemming waarmee de vennootschap of rechtspersoon is opgericht.

— indien, bij het ontbreken van een zodanige afwijking in de statuten, de vennootschap of rechtspersoon niet aantoonbaar dat zij gedurende een redelijke tijd haar werkzaamheden daadwerkelijk heeft uitgeoefend in de verdragsluitende Staat overeenkomstig het recht waarvan zij is opgericht.

Artikel 5.

Onder de werkelijke zetel van een vennootschap of rechtspersoon wordt in dit Verdrag verstaan de plaats waar haar hoofdbestuur is gevestigd.

HOOFDSTUK II.

Gevolgen van de erkenning.

Artikel 6.

Onverminderd het bepaalde bij artikel 4, bezitten de op grond van dit Verdrag erkende vennootschappen en rechtspersonen de rechts- en handelingsbevoegdheid die hun wordt toegekend door het recht in overeenstemming waarmee zij zijn opgericht.

Artikel 7.

De Staat waar een beroep op erkenning wordt gedaan kan aan deze vennootschappen of rechtspersonen bepaalde rechten en bevoegdheden ontzeggen die hij niet toekent aan vennootschappen of rechtspersonen met overeenkomstige rechtsvorm welke door zijn eigen recht worden beheerst. Dit mag evenwel niet ertoe leiden dat deze vennootschappen of rechtspersonen de bevoegdheid wordt ontnomen drager te zijn van rechten en verplichtingen, overeenkomsten aan te gaan of andere rechts-handelingen te verrichten en in rechte op te treden.

De in de artikelen 1 en 2 genoemde vennootschappen en rechtspersonen kunnen zich niet beroepen op de in dit artikel bedoelde beperking van hun rechten en bevoegdheden.

Artikel 8.

De rechts- en handelingsbevoegdheid, alsmede de bijzondere rechten en bevoegdheden van een op grond van dit Verdrag erkende vennootschap mogen niet worden ontzegd of beperkt op de enkele grond dat het recht in overeenstemming waarmee zij is opgericht haar geen rechtspersoonlijkheid toekent.

HOOFDSTUK III.

Openbare orde.

Artikel 9.

Een verdragsluitende Staat mag dit Verdrag alleen dan buiten toepassing laten, wanneer de vennootschap of rechtspersoon die er een beroep op doet, door haar maatschappelijk doel, door haar werkelijk

ment exercée, à des principes ou à des règles que ledit Etat considère comme d'ordre public au sens du droit international privé.

Si la loi en conformité de laquelle une société s'est constituée admet que celle-ci existe juridiquement si elle n'a qu'un seul associé, ladite société ne peut pour ce seul motif être considérée par un Etat contractant comme contraire à son ordre public au sens du droit international privé.

Article 10.

Ne peuvent être considérés comme étant d'ordre public, au sens de l'article 9, des principes ou des règles contraires aux dispositions du traité instituant la Communauté économique européenne.

CHAPITRE IV.

Dispositions finales.

Article 11.

Dans les relations entre Etats contractants, la présente Convention est applicable nonobstant toutes dispositions contraires relatives à la reconnaissance des sociétés ou personnes morales, contenues dans d'autres conventions, auxquelles des Etats contractants sont ou seront parties.

Toutefois, la présente Convention ne porte atteinte :

- ni aux règles de droit interne,
- ni aux dispositions des Conventions internationales, qui sont ou entreront en vigueur, et qui prévoient une reconnaissance dans d'autres cas ou avec des effets plus étendus, à condition que cette reconnaissance ou ces effets soient compatibles avec le traité instituant la Communauté économique européenne.

Article 12.

La présente Convention s'applique au territoire européen des Etats contractants, aux départements français d'outre-mer ainsi qu'aux territoires français d'outre-mer.

Tout Etat contractant peut déclarer, par notification au Secrétaire général du Conseil des Communautés européennes, que la présente Convention s'appliquera à celui ou à ceux des pays ou territoires désignés dans ladite déclaration, dont il assure les relations internationales.

Article 13.

La présente Convention sera ratifiée par les Etats signataires. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général du Conseil des Communautés européennes.

Article 14.

La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du troisième mois suivant le dépôt de l'instrument de ratification de l'Etat signataire qui procédera le dernier à cette formalité.

Article 15.

Les déclarations prévues aux articles 3 et 4 doivent intervenir pour chaque Etat signataire au plus tard au moment du dépôt de son instrument de ratification de la présente Convention. Elles prennent effet le jour de l'entrée en vigueur de celle-ci. Au cas où la déclaration prévue à l'article 12 deuxième alinéa intervient au plus tard au moment du dépôt du sixième instrument de ratification de la présente Convention, elle prend effet le jour de l'entrée en vigueur de celle-ci; au cas où cette déclaration est faite à une date ultérieure, elle prend effet le premier jour du troisième mois suivant la réception de sa notification.

Tout Etat contractant peut, à tout moment, retirer les déclarations faites en vertu des articles 3 et 4, ou l'une d'entre elles. Ce retrait prend effet le premier jour du troisième mois suivant la réception de sa notification par le Secrétaire général du Conseil des Communautés européennes. Il est définitif.

nagestreefd doel of door haar daadwerkelijke uitgeoefende activiteit handelt in strijd met de beginselen of bepalingen die bedoelde Staat als van openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht beschouwt.

Heeft een vennootschap slechts één vennoot, dan mag zij door een verdragsluitende Staat niet slechts om die reden als strijdig met zijn openbare orde in de zin van het internationaal privaatrecht worden beschouwd, wanneer zij volgens het recht in overeenstemming waarmee zij is opgericht reeds kan bestaan.

Artikel 10.

Beginnelsen of bepalingen die in strijd zijn met het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap mogen niet beschouwd worden van openbare orde in de zin van artikel 9 te zijn.

HOOFDSTUK IV.

Slotbepalingen.

Artikel 11.

Dit Verdrag is in de betrekkingen tussen de verdragsluitende Staten van toepassing, niettegenstaande enigerlei daarmee strijdige bepalingen van andere overeenkomsten betreffende de erkenning van vennootschappen of rechtspersonen, waarbij een verdragsluitende Staat partij is of zal worden.

Dit Verdrag laat echter onverlet :

- de interne rechtsregels,
- de bepalingen van internationale overeenkomsten, die van kracht zijn of zullen worden en die in andere gevallen een erkenning voorzien of daaraan verder strekkende gevolgen verbinden, mits die erkenning of deze gevolgen verenigbaar zijn met het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap.

Artikel 12.

Dit Verdrag is van toepassing op het Europese grondgebied van de verdragsluitende Staten, de Franse overzeese departementen en de Franse overzeese gebieden.

Elke verdragsluitende Staat kan door kennisgeving aan de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen verklaren, dat dit Verdrag van toepassing zal zijn op een of meer van de in genoemde verklaring aangewezen landen of gebieden waarvan hij de buitenlandse betrekkingen behartigt.

Artikel 13.

Dit Verdrag wordt door de ondertekende Staten bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen.

Artikel 14.

Dit Verdrag treedt in werking op de eerste dag van de derde maand die volgt op het nederleggen van de akte van bekrachtiging door de ondertekende Staat, die als laatste deze handeling verricht.

Artikel 15.

De in de artikelen 3 en 4 bedoelde verklaringen moeten door iedere ondertekende Staat uiterlijk bij het nederleggen van zijn akte van bekrachtiging van dit Verdrag worden afgelegd. Zij worden van kracht op dezelfde dag als het Verdrag. Indien de in artikel 12, tweede alinea, bedoelde verklaring vóór of bij het nederleggen van de zesde akte van bekrachtiging wordt afgelegd, dan wordt zij van kracht op de dag dat het Verdrag in werking treedt; wordt deze verklaring op een later tijdstip afgelegd, dan wordt zij op de eerste dag van de derde maand volgende op de ontvangst van de kennisgeving van kracht.

Iedere verdragsluitende Staat kan te allen tijde een of meer van de op grond van de artikelen 3 en 4 afgelegde verklaringen intrekken. Deze intrekking wordt van kracht op de eerste dag van de derde maand, volgende op de ontvangst van de desbetreffende kennisgeving door de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen. De intrekking is onherroepelijk.

Article 16.

Le Secrétaire général du Conseil des Communautés européennes notifiera aux Etats signataires :

- a) le dépôt de tout instrument de ratification;
- b) la date d'entrée en vigueur de la présente Convention;
- c) les déclarations et notifications reçues en application des articles 3, 4, 12 deuxième alinéa et 15 deuxième alinéa;
- d) les dates de prise d'effet de ces déclarations et notifications.

Article 17.

La présente Convention est conclue pour une durée illimitée.

Article 18.

Chaque Etat contractant peut demander la revision de la présente Convention. Dans ce cas, une conférence de revision est convoquée par le Président du Conseil des Communautés européennes.

Article 19.

La présente Convention, rédigée en un exemplaire unique, en langue allemande, en langue française, en langue italienne et en langue néerlandaise, les quatre textes faisant également foi, sera déposée dans les archives du Secrétariat du Conseil des Communautés européennes. Le Secrétaire général remettra une copie certifiée conforme à chacun des Gouvernements des Etats signataires.

En foi de quoi les plénipotentiaires soussignés ont apposé leur signature au bas de la présente Convention.

Fait à Bruxelles, le vingt neuf février mil neuf cent soixante huit.

Pour Sa Majesté le Roi des Belges,

Pierre HARMEL.

Pour le Président de la République fédérale d'Allemagne,

Willy BRANDT.

Pour le Président de la République française,

Maurice COUVE de MURVILLE.

Pour le Président de la République italienne,

Amintore FANFANI.

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg,

Pierre GREGOIRE.

Pour Sa Majesté la Reine des Pays-Bas,

Joseph M. A. H. LUNS.

Artikel 16.

De Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen stelt de ondertekenende Staten in kennis van :

- a) het nederleggen van iedere akte van bekrachtiging;
- b) de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag;
- c) de ingevolge de artikelen 3, 4, 12, tweede alinea, en 15, tweede alinea, ontvangen verklaringen en kennisgevingen;
- d) de data waarop deze verklaringen en kennisgevingen van kracht worden.

Artikel 17.

Dit Verdrag wordt voor onbepaalde tijd gesloten.

Artikel 18.

Iedere verdragsluitende Staat kan verzoeken om herziening van dit Verdrag. In dat geval roept de Voorzitter van de Raad der Europese Gemeenschappen een conferentie voor de herziening bijeen.

Artikel 19.

Dit Verdrag, opgesteld in één exemplaar, in de Duitse, de Franse, de Italiaanse en de Nederlandse taal, welke vier teksten gelijkelijk authentiek zijn, zal worden nederggelegd in het archief van het Secretariaat van de Raad der Europese Gemeenschappen. De Secretaris-Generaal zendt een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift daarvan toe aan de Regering van elke ondertekende Staat.

Ten blijk waarvan de onderscheiden gevolmachtigden hun handtekening onder dit Verdrag hebben gesteld.

Gedaan te Brussel, negenentwintig februari negentienhonderd acht en zestig.

Voor Zijne Majesté le Koning der Belgen,

Pierre HARMEL.

Voor de President der Duitse Bondsrepubliek,

Willy BRANDT.

Voor de President der Franse Republiek,

Maurice COUVE de MURVILLE.

Voor de President der Italiaanse Republiek,

Amintore FANFANI.

Voor Zijne Koninklijke Hoogheid Groothertog van Luxemburg,

Pierre GREGOIRE.

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden,

Joseph M. A. H. LUNS.